

Milý Miklós!

Dohodli sme sa, že o tebe napíšem knihu, ktorá sa bude volať **Milenky Miklósa Jancsóa**. Súhlasil si. Ajs tým, že ti rukopis neukážem, prečítaš si až hotovú, vytlačenú knihu.

Úvodom by som chcel vysloviť niekoľko myšlienok o tom, prečo som sa rozhodol napísať túto "knihu klebiet", tento tzv. bestseller. Som presvedčený, že táto kniha bude bestsellerom. Prečo? Lebo všetko, čo sa okolo teba stalo, deje, alebo o čom hovoríš, fudí mimoriadne zaujíma. Sme priateľmi už skoro tridsať rokov. Avšak znovu a znovu, takmer deň čo deň musím s úžasom konštatovať, aká nevyčerateľná je škála tvojej osobnosti.

Mnohodimenzionálnosť konania, hĺbka rozvážnej múdrosti, atypické prejavy takmer detinského humoru, vyrovnanosť, mladícka sústredenosť, odvaha myslenia pri riešení problémov sú vlastnosti, ktoré sa zriedka spájajú v povahe jedného človeka.

O твоjich filmoch, vlastne o našich spoločných filmoch často diskutujeme a diskutujú aj vo svete, o nich sa však **z m i e ň o v a ľ** nebudem. V tejto knihe

chcem písať iba o láske. O твоjich láskach a milenkách.

V našej nešťastnej, katastrofami vyčerpanej dobe plnej úzkosti by som rád upozornil aspoň na jeden šťastný osud milenca. Na fúbočný život človeka, ktorý mal to šťastie, že do svojich šesťdesiatich šiestich rokov precestoval vo sférach lásky v slnečnom lese času všetky zákutia, kde sídlia vtáci raja s nádherným perím. Kde za bieleho dňa vidno rozžiarené hviezdy, stromy obťažkané medovosladkými plodmi múdrosti s príchuťou utíchajúcej búrky, večnosť zovretú do okamihov, kde v trýznivom pocite utrpenia je súčasne všadeprítomná blaženosť nekonečnosti prostá ako bolesť a úsmev, ako planúca symetria nahých ľudských tiel v nekonečnom pohybe, v suggestívnych obrazoch Jancsóových filmov.

Narodil si sa 27. septembra 1921, podľa astrologických pojmov v znamení Váh.

Pred pol rokom som nahral osemnásťhodinový záznam biografických dialógov, ktoré sme spolu viedli.

Mal si päťstoštrnásť mileniiek. Vefa? Málo? Nevieam. Mám vystatovačných priateľov, ktorí sa pýšia omnoho väčšími číslami, sú i takí, ktorí sa nedostanú ani po dvadsať, a sú aj takí, ktorí cudne mlčia.

Ľudia v znamení

Váh majú radi poriadok, o všetkom majú prehľad. Aj ty si presne pamätáš všetky údaje, spomínaš si na každý detail, pohyb, moment.

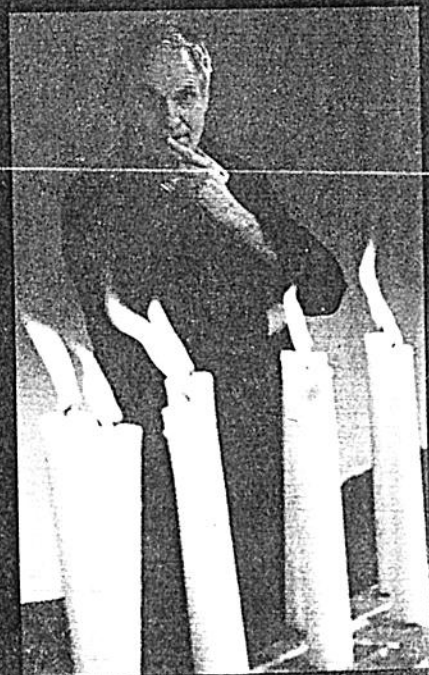
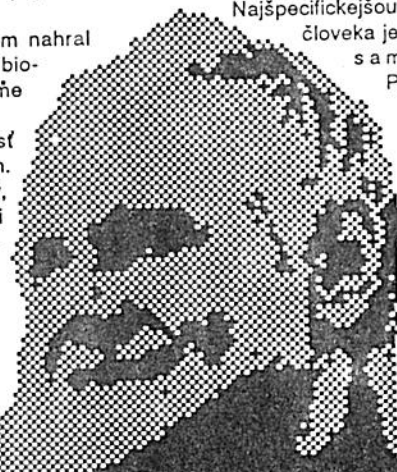
Z obrovského množstva materiálu, ktorý mám k dispozícii, sa veľmi ťažko vyberá. Nebol by som rád, keby čitateľ túto knihu uprostred čítania znechutene odložil. Preto som nemohol použiť všetko.

Niekde pôsobí tvoje rozprávanie ako prerušené, keďže som svoje komentáre a otázky z textu vynechal.

Zrejme bude vefa takých, čo odo mňa očakávajú takzvanú pornografiu. Úprimne sa priznávam, že neviem čo je pornografia. V Lexikone o láske som našiel nasledovnú charakteristiku: "Pornografiou je fotografia, film, divadlo, literárne dielo, ktoré uráža cudnosť tým, že sexuálny akt ukazuje samoučelne a detailne..."

Čo je to - samoučelne? Najšpecifickejšou charakteristikou človeka je práve sexuálna samoučelnosť.

Pohlavný život človeka sa od pohlavného života zvierafa líši práve tým, že sa neobmedzuje len na prísne ohraničené o b d o b i e párenia, čo znamená, že človek je

Milenky MIKLÓSA JANCsóA

Gyula Hernádi (1926) - spisovateľ, scenárista a filmový kritik, pôvodným povoláním ekonóm - sociológ, od roku 1954 publikuje časopisecky a knižne svoje novely a poviedky. Ako scenárista spolupracuje od roku 1965 s Miklósom Jancsóom.

Autorská spolupráca obidvoch umelcov priniesla maďarskej kinematografii v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch množstvo úspechov a novou poetikou i režijným stvárnením sa pričínila o jej medzinárodné uznanie.

Kniha Milenky Miklósa Jancsóa (Jancsó Miklós szeretői, Szabad-tér kiadó, 1988) vznikla na základe dlhých rozhovorov, z ktorých autor a upravovateľ Gyula Hernádi, vybral najtypickejšie príbehy z intimného života tejto originálnej a zároveň rozporuplnej osobnosti svetovej filmovej réžie.

svojim slobodným členom nechať možnosť slobodne konať a rozhodovať o formách svojej sexuálnej orientácie.

Samozrejme, iná je pornografia a iná je sexuálna prax. Pri posudzovaní morálneho a právneho aspektu sexuálnej praxe môže byť hlavným kritériom iba sloboda. Dovoľené je všetko, čo je pôžitkom pre mňa a pre toho druhého, pre mňa a pre iných, ak pritom neobmedzujem niečiu slobodu. Akékoľvek obmedzovanie slobody, otvorený alebo skrytý nátlak na niekoho, aby sa mi oddal proti svojej vôli, je rovnakým zločinom ako lúpež alebo ublíženie na tele, ak nie ešte väčším.

Nebudem pokračovať v mudrovaní. Možno preto som hovoril o pornografii trochu viac, lebo aj u nás ešte vyvoláva podozrenie z "pornografie" všetko, čo súvisí s úprimnosťou o sexualite.

Ty si bol v našom magnetofónovom zázname skutočne úprimný. Dlhो som premýšľal, či mám zmeniť mená dievčat a žien, ktoré si stretol na cestách lásky a sexu. Rozhodol som sa, že ich nezmením. A tu by som sa opäť mohol pustiť do dlhých úvah, čo znamená porušenie "spovedného tajomstva".

Pokladám za samozrejme, že mená nezverejňujem bez súhlasu ich nositeľov. Preto som navštívil všetkých, o ktorých si hovoril, a požiadal som ich o súhlas na zverejnenie. U tých, čo moju žiadosť odmietli, uvádzam iba iniciálky mena. To isté som urobil aj v prípadoch, keď som spomínaných ľudí nenašiel.

Výnimkou sú iba slávne ženy, herečky, ktorých život a súkromie sú aj tak verejne známe. Neurazia sa, lebo žijú v paláci slobody, kde ich ochraňujú bašty imunity krásy a slávy.

Tebe som vysvetlil už na začiatku, že čo robím, robím iba preto, lebo viem, že tak ako mne, ani tebe nie je cudzie nič, čo je ľudské. Ani jeden z nás neuznáva tajnostkárstvo, pretváрку, tajomstvo, tabu. Samozrejme, ani príbehy mojich lások nie sú tajomstvom. Aj tie by som rád opísal. Iba jedna vec mi v tom bráni - nie som taký zaujímavý ako ty. Preto som si zvolil teba. Mnohí si budú myslieť, že mi už nič nenapadá, preto píšem o твоjich milenkách. Teraz mi naozaj nič iné nenapadá. Čo bude neskôr, ukáže budúcnosť. Nemám strach. Srdečne Ťa objíma

Gyula

Preložila Gizela Miháliková (skrátene). Pokračovanie v ďalšom čísle.

Pohlavný život má tisícokraké krútnavy, hry a zákutia. Jednotlivé zložky samy ešte nič neznamenajú. Do dobrých alebo zlých diel ich možno zakomponovať úspešne alebo menej úspešne.

Skutočne vzdelaného človeka dokáže erotika alebo sex v ozajstnom umení - či už v priamej alebo nepriamej forme - oveľa väčšími vzrušiteľ ako "prázdny" výtvar, čo ako drsný a násilnícky.

Kto je však beznádejne nezdelený, tomu nepomôže nijaká ochranná prevencia.

V Dánsku, v pravlasti súčasnej pornografie, klesol dopyt po prostom sexuálnom médiu na minimum a podľa mnohých sexuálnych patológov sa znížila aj sexuálna zločinnosť.

Väčšina vedeckých výskumov súvisiacich s pornografiou dokazuje, že jej "konzumácia" neohrozuje ani dospelých, ani mládež, ani manželstvo, ani rodinu, ani štát, ani spoločnosť. Navyše mnohí z vedcov dospeli k zarážajúcemu poznaniu, že je často užitočná v súčasnom svete, ktorý do značnej miery sexualitu potláča.

Vo Výskumnom ústave práva a správania sa Kalifornskej univerzity uskutočnili profesori Harold S. Kent a Michael J. Goldstein výskum troch skupín. Jedna skupina sa skladala so sexuálnych delikventov, druhá z konzumentov pornografie a tretia z kontrolných jednotlivcov. Ukázalo sa, že tí, ktorí v ranej mladosti nemali možnosť uspokojiť svoju sexuálnu zvedavosť pomocou pornografie a boli pod nevhodným výchovným vplyvom, skĺzli do sexuálnej delikvencie častejšie ako systematickí konzumenti pornografie. Životné osudy delikventov znásilňujúcich ženy a deti jednoznačne potvrdili poznatky tohto výskumu.

Nechcem byť propagátorom pornografie. Ak však naša malá spoločnosť chce byť spolkom slobodných ľudí, musí

hocikedy disponovaný na pohlavnú aktivitu.

Pornografia je vždy normatívnym pojmom, vymedzená tým, čo spoločnosť pokladá za prijateľné.

Pre Grékov a Rimanov bola takzvaná pornografia výrazom existujúcich ľudských pôžitkov.

To, čo sa dnes pokladá za pornografiu, chápe budhizmus aj hinduizmus ako organickú zložku cirkevného a kultúrneho života, jeho súčasť. Sochy a obrazy párov spojených v milostnej extáze symbolizujú jednotu lásky a prírody.

V týchto kultúrach totiž sexualita nebola nástrojom útlaku, ako v neskorších západných kultúrach, tieto náboženstvá nemali agresívne poslanie, svoju vieru nechceli šíriť násilím, ohňom a mečom. Keď tieto "pornografické" sochy a obrazy znázorňujúce život porovnáme s výtvarnými dielami kresťanstva, nachádzame v tom druhom ukrižované, šípom prebodnuté, ukameňované, trpiace, krvácajúce telá, chválu asketizmu, martýrov, krutú zaujatnosť proti telesnosti.

Otcovia cirkvi pokladajú ženu za bytosť spriaznenú s diablom, za matku hriechu, za nečistú bytosť bez duše, ktorá zväzda muža k hriechu. Toto sadomachistické odmietanie telesnosti sa v neskoršom období mohlo kompenzovať iba krvou obetí surových orgií, krutých fažení a vražd. Sexuálnu radosť často možno nahradiť bolesťou, krutosťou vyvolávajúcou utrpenie!

Narodil som sa 27. septembra 1921 vo Váci. Naša rodina sa tam uchýliła zo Sedmohrad-ska. Otec bol riaditeľom miestnej priemyslovky.

Zo Sedmohrad-ska musel ujsť, lebo bol tajomníkom komisára tamojšej maďarskej správy. Keď do Sedmohrad-ska v roku 1917 vtrhla rumunská armáda, miestnu civilnú samosprávu nahradilo vojenské velenie. Armáda vymenovala vládneho komisára a môj otec bol jeho tajomníkom. Neskôr ho v jeho neprítomnosti Rumuni odsúdili na smrť.

Anekdotu o jeho neskoršom návrate domov určite poznáš. Keď ho v dvadsiatych rokoch prepadá nostalgia, oznámil, že ide domov. Celá rodina mu s plačom dohovára, prosila: "Šándor, nechod, si odsúdený na smrť, zabijú Ťa!" Všetko bolo márne.

Môj strýko, matkin brat Jenő, vlastne Eugen Poperádu patril medzi vedúcich predstaviteľov rumunskej roľníckej strany. Mimo chodom, otec mal desať, matka dvadsať súrodencov.

Slovom, strýko Eugen bol politik, primátor mesta Fogaras. Zašiel teda do Bukurešti, aby sa dozvedel, čo by stála milión pre jeho švagra, zrušenie rozsudku smrti. Povedal mi, že to má cenu troch domov. Rodina peniaze zložila, Eugen sa vrátil do Bukurešti, peniaze vložil do obálky a pod stolom ich odovzdal ministrovi vnútra. Ten obálku vyložil na stôl, vybral z nej peniaze a zrátal. "V poriadku, môže prísť domov," oznámil stručne.

V tom čase sa v Rumunsku za peniaze dalo kúpiť všetko. Ba napríklad vo vlaku sprievodca neprijal cestovný listok kúpený vopred, rozčúľil sa, platili preňho iba peniaze v hotovosti.

Vo Váci som pobudol iba dva mesiace, potom otec prešiel do Székesfehérváru, kde bol tiež riaditeľom priemyslovky. Tu som maturoval u cisterciánov. Do Sedmohrad-ska sme chodili každý rok, žili tam takmer všetci naši príbuzní. Spomienky na moje najranejšie detstvo sú čiastočne spojené so Székesfehérvárom a čiastočne s Fogarasom.

Kým som bol malý, trávil som skoro

každé letné prázdniny vo Fogarase. V Sedmohrad-sku som chodil aj do školy, takmer celý jeden rok. V škole sme sa rozprávali po maďarsky. Trochu som ovládal aj rumunčinu. Moji príbuzní žili v okolitých dedinách.

Manželka strýka Eugena bola pôvodom Saska, takže som mal možnosť spoznať aj Sasov. Matka bola Rumunka. Jej rodina mala dve vetvy, jedni sa volali Poperádu, a tí druhí zas Poperád. Poperádovci sa hlásili k maďarskej národnosti, Poperáduovci zas k Rumunom. Otcovo príbuzenstvo má sikulský pôvod, väčšinou to boli sedliaci.

Matkina aj otcova rodina boli pomerne zámožné, no z nejakých príčin (nikdy sa mi ich nepodarilo zistiť) nechceli patriť medzi džentry kastu. Vychovávali nás preto veľmi demokraticky. Nesmeli sme sa správať ako "pánčatá", hrali sme sa so sedliackymi deťmi, nesmeli sme sa chvastať, upozorňovať, že patríme k inej spoločenskej vrstve. Takmer celé detstvo som strávil medzi chudobnými deťmi. V Sedmohrad-sku i v Székesfehérvare.

Ak sa šla rumunská se...rodina kúpať na Oltru alebo do blízkeho potoka, všetci sa kúpali nahí. (V Maďarsku to bolo nemysliteľné, sedliaci u nás šli do vody s klobúkom na hlavu.) Rovnako nahí sme boli i my, malé deti, ale i veľké dievčatá a chlapci. Veľmi sa mi páčili. Takú podobu malo naše detstvo. Na nahotu sme si zvykli natoľko, že plavky sa nám neskôr zdali neprírodné.

Moje príbuzenstvo nebolo prudé. Najmä matkina rodina. Matka chodievala medzi nami nahá. Pamätám sa, že mala nádherné telo. Jeden sochár z rodiny, ktorého meno si už nepamätám, ju vymodeloval ako akt. Matku som veľmi ľúbil.

Otca som vidával nahého zriedkavejšie. Okrem toho sme boli od rodičov dosť odlúčení, niekedy prešiel aj týždeň, keď sme sa v obrovskom dome sotva stretli.

Aj moja staršia sestra a starší brat chodievali so svojimi priateľmi na Oltru. Bol som oš ich mladší o desať rokov, ale vôbec im neprišlo na um, aby sa zahľovali. Boli slobodní.

Prvú ľubostnú príhodu o mne rozprávala sestra. Mohol som mať štyri roky, keď

som sa zamiloval do dievčatka od susedov. Moja láska sa volala Editka. Veľa sme sa hádali, ba niekedy sme sa aj pobili. Bolo to dosť vrtošivé, náladové stvorenie, niekedy priam "horela" od lásky, inokedy s mrazivým chladom odmietala moju náklonnosť.

V jedno popoludnie ma matka zobrala pred náš dom na pieskovisko. Editka sa tam tiež hrala v sprievode svojej matky. Keď som uvidel vyvolenú svojho srdca, náhle som sa obrátil a natrhal malú kyticu ľúčnych kvetov, ktoré kvitli pred naším domom. Podišiel som k Editke a podal jej kyticu. Dievčatko si ju najprv vzalo do ruky, chvíľku si ju obzeralo, a zrazu hodilo kvety na zem. Urazilo ma to, nevedel som sa rozhodnúť, či ju mám poriadne zmlátiť, či s plačom ujsť. Editka moje kvety zúrivo podupala. Meravo som ju sledoval, potom som sa zohol, zdvihol som jeden kvietok zo zeme a šiel s ním k Editkinej mame. Postavil som sa pred ňu, uklonil a podal jej kvet. Žena ma zdvihla k sebe a s úsmevom povedala mojej matke: "Tento chlapec sa nestratil!"

Klára si už aj sám pamätám. Letovali sme vo Fogarase. Mohol som mať šesť rokov. Hrali sme sa nahí na brehu rieky. Medzi mokrou trávou kvitli krásne kvety. Klára, "moja manželka" ležala na piesku s rozkročenými nohami a porodila bábiku. Chcel som jej dať niečo veľmi zvláštne a dobré, aby som ukázal, ako ju milujem. Odtíhol som bledomodrý kvet na tenkej dlhej stopke, zastrčil som si ho do vtáčika a navliekol naň predkožku. Potom som pristúpil k "svojej manželke", stiahol som predkožku a pred ňou rozkvitol fialkovomodrý dar. Nikdy nezapudnem na pohľad jej očí. Sálali z nich úžas, prekvapenie, potom poznanie a vďačná radosť, keď vzala do náručia naše spoločné dieťa a začala mu spievať jemnú sikulskú uspávanku.

Aj neskôr som sa veľmi rád hral so sedliackymi dievčatami. Zabávali sme sa na povale. Bolo ich päť, aj nás chlapcov. Dievčatá sme poslali na povale, tam sa povyzliekali do naha, fahli si na slamu a očakávali návrat svojich manželov z úradu. Prírodné, tými manželmi sme boli my. Vyšli sme hore za nimi, vyzliekli sme sa tiež, fahli sme si na manželky a začali sa na nich pohybovať, ako sme to videli u dospelých, keď sme ich špehovali.

Ležali sme tam na sebe, päť malých párov, pôsobili sme ako na seba nahádzané kaučukové bábiky v hračkárstve. Keď sa nám to videlo dosť, zobrali sme zápalky a pokúšali sa podpáliť dievčatám jemné ochlpenie v rozkroku. S výskotom zaháňali štekľivé plamienky, potom prešli varíť do "kuchyne", do vzdialeného kúta povaly. Predkladali nám pochúťky, sladkosť, repu, kukuricu, jablká a všelijaké iné ovocie.

Onania sa stala pre mňa dôležitou preto, že kvôli nej som opustil vieru. Najprv mi chýbala odvaha ísť na spoveď, potom som nemal odvahu už ani na to, aby som sa priznal, že som sa neodvážil ísť na spoveď... a tak ďalej. Zdalo sa mi jednoduchšie vzdať sa viery. Začal som čítať osvietenenských autorov a mal som čím ďalej, tým viac konfliktov s cisterciánmi. Takmer ma vyhodili zo školy, ale nakoniec ma omilostili, lebo som bol dobrý žiak. Musím však

Milénky MIKLÓSA

JANCSÓA

(2)

dodať, že cisterciáni boli v tom čase dosť liberálni. Mój triedny profesor nenávidel Habsburgovcov a Nemcov. Aj moja rodina ich nenávidela. Mal som šťastie aj v tom, že som od prvej chvíle cítil odpor k všetkému, čo malo niečo spoločné s nemeckou nacistickou ideológiou alebo praxou. Z tohto pohľadu sú prvé gymnaziálne roky veľmi dôležité, lebo mozog človeka je v tom čase najvnímavejší.

Horthyho systém bol, jemne povedané, dosť stupidný. Gömbös, Imrédy a ostatní... Kto nebol práve v tom čase dostatočne zaočkovaný duchovnou protilátkou, ľahko zabľúdil. O tom, že Trianon bola veľká hlúposť, nemožno vonkoncom pochybovať, no pritom treba vedieť i to, že účinným protilekom nemohli byť národní socialisti. Ani horthyzmus, hlásajúci a presadzujúci feudálne nezmysly. Slovom, som úprimne rád, že mojím triednym na gymnáziu bol práve Medárd Námesy, profesor maďarčiny a dejepisu.

Ale nechcem predbiehať udalosti. Mohol som byť druhák v základnej škole, keď ma susedova dcéra Ruža, ktorá tiež nemohla mať viac ako sedem rokov, presvedčila, aby som s ňou zašiel na szabadbattyánsky cintorín, kde chcela navštíviť hrob svojej starej matky. Szabadbattyán je približne desať kilometrov od Székesfehérváru. Tá vzdialenosť sa mi vtedy zdala taká obrovská, akoby ma dnes niekto lákal do New Yorku. Ťažko som sa odhodlával na dobrodružstvo, no keď si Ruža stiahla nohavičky a sfúbila, že v budúcnosti jej môžem každý deň všetko pohladkať a pobozkať, samozrejme som s ňou išiel. Pozreli sme si krásne vyzdobený hrob a potom sme zaspali v tráve.

Podvečer sme sa vydali na cestu späť, no zabľúdili sme. Obchádzali sme dookola, a zakaždým nás cesta zaviedla späť k cintorínu. Letná noc bola chladná, báli sme sa, chveli sme sa od zimy a preplakali celú noc. Na druhý deň nás objavili žandári a doviedli domov. Rodičia ma nezbili, len mi rozpovedali, koľko strachu v tú noc prežili. Matka ma zoberala k sebe do postele, no ľauško ma bolo utíšiť. Ruža však splnila svoj sľub...

Ako desaťročný som bol v prvom ročníku gymnázia. Po vyučovaní som chodieval k svojmu najlepšiemu priateľovi Tomášovi Weberovi. Tomáš mal zlatú sestričku, bola od nás o rok mladšia. Volala sa Judita. Samozrejme, že som sa do nej okamžite zamiloval. Aj ona ma ľúbila, dovolila, aby som sa vozil na jej bicykli, no keď som sa pokúšal dotknúť jej stehien, jemne sa ohradila a odtlasila moju ruku. Tomáš mi raz cez vyučovanie oznámil, že v noci Juditu vzali do nemocnice, má zápal slepého čreva a budú ju musieť operovať. Zúfalý som sa prechádzal parkom, priateľova snaha upokojiť či utešiť ma bola úplne márna.

Na obed som zašiel do bazáru a zo svojho skromného vreckového kúpil malý medený prstienok. Potom som sa vkradol do nemocnice k Judite.

Ešte sa neprebrala z narkózy, keď som jej na prst natiahol "snubný prsteň"...

Na druhý deň mi Tomáš doručil malý lístoček. Juditine písmená boli pre mňa kľúčikmi ku šťastiu.

"Mikloško! Hneď, ako som sa prebrala, zbadala som na ruke prsteň. Viem, že je to tvoj prsteň, ktorým si sa so mnou zasnubil.

Oderaz čakám iba na chvíľu, keď ňa budem môcť vidieť. Rana ma už ani nebolí.

Bozkáva: Judita, tvoja snúbenica."

Odvtedy bola mojou snúbenicou. Spolu sme sa kúpavali a hrávali, v trojici s Tomášom.

Potom som stratil ju aj Tomáša. Ich otec bol židovský lekár a po nástupe Hitlera sa vysťahovali do Anglicka. Nevie, aký osud ich stihol.

Pýtaš sa, kedy som vo svojom živote pocítil prvýkrát orgazmus? U Weberovcov, počas hry s Juditou. Naháňali sme sa u nich okolo veľkého jedáleňského stola, blazneli, plazili sa štvornožky, kolenami narážali do dlážky. Zrazu som pocítil takú zvláštnu oslepujúcu rozkoš, že som musel zastať. Takmer mi prišlo zle. Ešte som netušil, čo to je, iba som tušil, že v živote si to budem musieť zopakovať ešte veľa krát. Úrad môjho otca bol pod touto jedáleňou, spomínam si, že niekoľkokrát vybehol hore a zlostne sa pýtal, prečo robíme z bytu jazdiareň.

Mal som pätnásť rokov, keď som stretol Evu, dievča s divou tvárou. Bol som vtedy opäť na prázdninách vo Fogarase, aj ona letovala u príbuzných. Jej otec učil niekde v Sedmohradsku.

Kúpavali sme sa nahí v potoku, vefa sme sa spolu prechádzali, rozprávali. Už nebola panna, bola prvou "ozajstnou" ženou v mojom živote. Schádzali sme sa celé leto, každý deň, buď v mojej alebo v jej izbe. Správal som sa pritom nešikovne, no Eva bola veľmi taktná, postupne ma všetko naučila. Začal som ju pomaly vyzliekať. Vyzul som jej topánky, tenké hodvábné šaty, malé úzke nohavičky. Potom som sa vyzliekol ja, chytil ju za ruku a odviezol do kúpeľne. Otvoril som kohútiky a obaja sme sa postavili pod sprchu. Eva namydila špongiu a začala mi ňou šúchať telo.

Jagala sa pred mojimi očami ako nádherne svetielkujúce zlaté hodinky bez ciferníka, na jej prsníkoch sa zastavila a predĺžovala rozkoš v očakávaní dlhých chvíľ rytmických pohybov, ponorenia mimo času.

Ležali sme spolu na pohovke, poslušne rozložila nohy a ja som si medzi ne kľakol. Pomaly som sa začal pohybovať, ako ten, kto si na všetko bude chcieť spomínať aj potom, keď už to nebude možné opakovať. Usmieval som sa ako ten, kto sa ponára do najvnútornejšieho šťastia hlasom vtákov-burlivákov.

- Bolo to dobré? - spýtal som sa jej po ukončení.

- Nezbadal si? Šalim z teba.

- Mala si pritom krásny výraz tváre.

- Akoby som počúvala báseň. Akoby chór spieval básne.

- Aké básne?

- Nevie. O láske. Zdali sa veľmi povedomé. Ty, ja som sa do teba zamilovala!

- Aj ja. Bolo to s tebou úžasné. Akoby som ňa poznal tisíc rokov.

- Prečo človek zakaždým potom hovorí takéto slová? - spýtala sa ma s úsmevom.

- Aj iným hovorieváš to isté? - spýtal som sa smutne.

- Áno, ak je to veľmi dobré, hovorím niečo podobné.

- Potom ma nemôžeš naozaj milovať. Láska je výber, voľba, odlišenie.

- Áno, zo začiatku je to naozaj tak. No neskôr zistiš, že láska - horúčava, ktorá ňa

zalieva je vždy rovnaká. Musí byť taká, taká rovnaká, lebo láska sama je všetkým, je samotným bohom. Keď to je, už nezáleží na tom, kto začal, s kým, v kom, potom už existuje iba láska, samojediná je tým, čo...

- Nenávidím ňu, - povedal som jej a vstal som.

Podišla ku mne. Päťou som ju udrel do tváre. Potom som utekal preč.

O tri dni som vybral zo skrine otcov revolver, vložil si ho do vrecka a bežal za ňou. Ani sa na mňa nepozrela. Vytiahol som zbraň a priložil k slucho. Eva sa nepohla. Zalial ma pot. Vedel som, že sa budem musieť zastreliť, ak nepodíde ku mne, ak mi nevezme zbraň - budem sa musieť zastreliť, zvolená úloha ma donúti.

Nečakala, kým sa mi od strachu roztrasie ruka, pristúpila ku mne, odstrčila pištoľ a pobozkala ma. Bol som odzbrojený.

Ďalšie leto náš pomer pokračoval. O tri roky sa stratila. Pátral som po nej, vypytoval sa príbuzných, no nik nevedel povedať, čo sa stalo s jej rodinou.

Darmo som bol "skúsený", v gymnáziu ma ešte stále pokladali za chalana. Pamätám sa, mal som jedného spolužiaka, ktorý zakaždým do školy doniesol Nový magazín. Možno si ešte spomenieš aj ty, bol to erotický magazín, zakazovaný a nenávidený kňazmi a malomeštiakmi.

Chlapec sa volal Zolo Vasady a bol synom zámožného sudcu. Rodina viedla životný štýl "džentry kasty". Zolo bol bezočivý, ustavične sa hádal s profesormi. Raz ho profesor zemepisu prichytil, ako pod lavicou číta Nový magazín. Vylúčili ho za to zo všetkých stredných škôl v krajine. Štúdiá dokončil vo Viedni. Stal sa z neho biochemik a dnes je profesorom na Harvardskej univerzite. Hovorí sa, že skôr či neskôr mu udelia Nobelovu cenu. Strelol som sa s ním, keď som bol v Amerike. Vefa sme debatovali. Bol vážny ako zápal slepého čreva, hovoril vyberane, ako sa na univerzitného profesora patrí. Okrem iného mi povedal:

- Teoretický základ, z ktorého vychádza darwinizmus, čiže to, že sebecká rivalita druhov, boj o prežitie je základom vývoja, nie je celkom pravda. Aspoň rovnako dôležitým činiteľom je popri konkurencii schopnosť kooperácie. Komplexné životné formy sa pred jeden a pol miliardou rokov mohli vyvinúť iba vďaka skutočnosti, že sa kooperatívne kolónie baktérií spojili do symbiózneho spoločenstva. Z toho sa potom vyvinuli zložitejšie životné formy. Prečo to treba zdôrazňovať? Lebo metafory pochádzajúce z oblasti prírodných vied majú obrovský vplyv na názory, ktorými vysvetľujeme našu osobnú a kultúrnu existenciu. Newtonova mechanika poslúžila ako teoretická zbraň na potvrdenie existencie Boha a monarchistických vládnych foriem. Biologické učenie o šanciach prežitia najprispôbivejších bytostí sa stalo východiskom pre bezohľadný imperializmus, pre extrémnu, sebeckú, amorálnu etiku... Ak je pravda, že biologická kooperácia je aspoň taká dôležitá ako rivalita, potom táto pravda zákonite ovplyvní aj iné vedné oblasti...

Preložila: Gizela Miháliková
Krátene - pokračovanie v budúcom čísle

Á no, nahota.

Jedným z veľkých mystérií Východu je tumo. Tumo "mäkký teplý kabát bohov" je rituál zasväcovania tibetských mníchov lamaizmu. Prípravné cvičenia adeпти začínajú pred svitaním vysoko medzi skalnými štípmi Himalájí a ukončia pred západom slnka. Sú nahí. Nováčikovia sedia na tenkom koberčeku alebo doske, pokročilejší na holej zemi, v snehu alebo na ľade. Počas cvičenia nemôžu prijímať potravu ani nápoje, najmä nie teplé.

Úlohou žiakov je, aby stratu tepla nahrádzali zahrievaním tuma, keď organizmus pomocou tajuplnej psychickej energie vytvára toľko kalórií, koľko nahé telo v mraze stráca. Novic-tumo bojuje proti chladu, ale má aj úlohu navyše. Musí vyprodukovať toľko energie, aby vysušil plachtu namočenú do ľadovej vody a omotanú okolo tela. To je najvyšší stupeň zasvätenia.

Žiak zaujme pózu jogy, sediac na zemi alebo v snehu. Rúcho ponárajú do ľadovej vody dovtedy, kým úplne nezmrzne. Na kosť zmrznutú plachtu ovinú žiakovi okolo tela. Vlastným teplom ju musí rozmraziť a vysušiť. Keď rúcho uschne, znovu ho namočia do ľadovej vody a tento obrad sa do svitania musí zopakovať niekoľkokrát. Sú žiaci, ktorí do východu slnka vysušia plachtu aj štyridsaťkrát.

Rozprávam to všetko preto, aby som vyzdvihol dôstojnosť ľudskej nahoty.

Iba Boh a človek sú jednoznačne nahí. Majú tenkú nahú kožu, aby sa mohli prevetovať. Z Boha na človeka, z človeka na Boha. Všetky ostatné stvorenia sú zarastené srstou, alebo majú hrubú vlhkú kožu. Ľudská nahota je božská vlastnosť. Naši prarodičia v raji nemali problémy, že nie sú oblečení, až kým neupadli do hriechu. Keď sa prví ľudia najedli zo stromu múdrosti, začali sa hanbiť za svoju nahotu. Boh za trest, že sa vedome pokúsili v sebe utvrdiť svoju podobnosť s ním, ich začdel do rúcha hanby. Pekné nahé ľudské telo zakomponované do estetických foriem stráca svoju "hanebnú" podstatu. Umenie prekabáti Boha.

Bezbranné nahé mužské alebo ženské telo už svojím bytím, svojím zjavom poráža víťazné "produkty" civilizácie, dôkladne zahaleného žandára, sudcu, kata. A prirodzená forma prírody, rovnocenná Bohu, vytvára možnosti na znovuprijatie pôvodnej rajskej nahoty, kde niet stopy po hanbe, kde je nahota prejavom nevinný slobody, čiže skutočnou kultúrou, a oblečené zlo symbolizuje zverskosť.

Po maturite som sa zapísal na právo v Pécsi, a keď univerzitu vrátil do Kluže, šiel som s ňou.

Počas vysokoškolských štúdií som mal veľa milostných vzťahov. Bolo by zbytočné vymenovať ich všetky, hoci podľa mňa v láske nie sú radoví vojaci, iba generáli.

Pozrime sa teda na radových generálov Judita Ádámová. Ošetrovateľka, narodila sa v roku 1918. Keď som ju roku 1942 stretol, mala dvadsaťštyri rokov. Jej snúbenec bol primárom v nemocnici, odvelili ho na front. Zabila ho zablúdená guľka, keď obchádzal zákopy.

Judita ma oslovila na ulici, predtým sme sa nepoznali. V ten deň sa dozvedela, že jej zomrel snúbenec. Zobrala ma k nim do bytu, vyzliekla sa. Na stojane bola upevnená fotografia jej snúbence v nadživotnej veľkosti. Lekár v rovnošate nadporučika.

Lahla si na koberec. Bola to krásna, vysoká tmavovláska. Objala ma a náruživou začala bozkávať. Potom vošla do kúpeľne a strelila si do hlavy. Ležala vedľa vane s prestreleným zátlakom, v ruke jej ešte dymila snúbencova pištoľ. Myslel som, že sa zbláznim. Potom som sa upokojil. Človek sa zakaždým upokojí.

Alžbeta Anđelová. Účtovníčka. Narodila sa roku 1910, keď som ju v roku 1942 stretol, mala tridsaťjeden rok. Predstavil mi ju jeden z mojich spolužiakov. Mala menší pekný byt, s manželom sa dávno rozviedla, žila sama. Veľmi dobre som sa cítil u nej i s ňou.

Jedného dňa mi povedala, že má nejakú prácu, aby som ju počkal. Predpoludním som zašiel k nej, fahol som si na diván, pokúšal som sa niečo čítať. V zatemnenom byte sa mi zrazu zdalo, že ma niekto pozoruje. Oproti na stene visel veľký obraz, bol na ňom námorník, ktorý stál na kapitánskom mostíku a pred očami držal ďalekohľad. Zhasol som svetlo a začal som obraz pozorovať. Sošovka bola ružová, svetielkujúca, potom náhle stemnela. Opatrne som pristúpil k stene, ohmatal som na obraze ďalekohľad, na mieste sošovky bola diera. Podľa všetkého nás zo susedného bytu niekto pozoroval.

Došla Alžbeta. Bola to blondína, v jej tmavých očiach horeli plamienky. Telo mala ako gepard pripravený na skok. Na diváne sme zvykli ležať pri zažatých svetlách, zo začiatku som sa snažil svetlo cudne zhasiť, no ona ho so smiechom zakaždým rozsvietila.

- Kto maľoval ten obraz? - spýtal som sa s úsmevom a ukázal na námorníka.

- Prečo sa pýtaš? - odpovedala otázkou.

- Zdá sa mi, že je vzácny.

- Nevie, patril mojej mame.
- Môže byť dosť starý.
- Nevie, kedysi ho kúpil dedo.
- Je poškodený.
- Poškodený?
- Áno, uprostred má diery.
- Akú diery?
- Pod sa pozrieť! Námorníkov ďalekohľad je deravý.

- Podišli sme k obrazu, strčila prst do deravej "sošovky".

- Naozaj, - povedala začudovane.
- Komu ukazujeme svoj pohľadný život, moja drahá?
- Čo to hovoríš?
- Kto býva v susednom byte?
- Nevie.
- Nevieš? No tak poď, zijdeme tam!
- Nechoďme tam!
- Tak mi to pekne povedz!
- Býva tam priateľ môjho šéfa.
- A kto to je?
- Volá sa István Kolhammer. Je sochár.
- A je starý?
- Má šesťdesiat rokov.
- On tam sledí?
- Áno.
- A aj jeho priateľa?
- Áno.
- Koľko za to berieš?
- Mesačne tristo pengó.
- Si kurva!
- Viem.
- Tvrdila si, že ma miluješ!
- Milujem ťa!
- Teraz odídem, neublížim ti, nezmlátim ťa. Ale ak si ešte raz v živote stretneš a trúfneš sa na mňa čo len pozrieť, tak ťa zabijem!

Mičala. Odišiel som. Cestou domov som sa pozrel na nebo. Hviezdy boli vysoko nad mestom. V každom dome svietilo svetlo a v každom byte bolo po stenách rozvešaných niekoľko obrazov.

Erika Hagulárová sa narodila v 1930-tom, keď som sa s ňou roku 1942 stretol, mala dvanásť rokov. Sedel som na lavičke v najväčšom parku mesta. Listoval som v učebnici a pokúšal som sa učiť.

Pred lavičkou prebehlo živé, čiernovlasé dievčatko, potkla sa o moju vystretú nohu a spadla. Bleskovo vyskočila.

- Nevieš dávať pozor? - spýtala sa plačlivým hláskom.

- Prečo si sama nedávaš pozor, miláčik? - Dospelí sú všetci sprostí! - vykričla.

- Máš pravdu, - odpovedal som.

- Povedal si, že mám pravdu? - spýtala sa prekvapene.

- Určite máš pravdu. Iba v jedinej veci sa mylíš, moja krásna. Ak si myslíš, že deti nie sú sprosté. Aj ony sú všetky sprosté. Celé ľudstvo je sprosté.

- Ty si múdry. Ako sa voláš? - Miklós Jancsó. A ty?

- Ja som Erika Hagulárová.

- Koľko máš rokov? - Dvanásť. Chodím do druhej triedy gymnázia.

- A čo tu robíš? - Postavila som si tu na pieskovisku budovu parlamentu.

- Budovu parlamentu? Načo? - Chceme tam dať odsúhlasiť veľmi dôležitý zákon.

- Vzbudila si moju zvedavosť. O čom hovorí ten dôležitý zákon?

- Nepovieš to nikomu? - Nie.

- Prisahaj, že to nikomu nevyzradíš! - Prisahám, že to nikomu nepoviem!

- Ten zákon hovorí o tom, aby ľudia v mladom veku dostali vyšší plat, a keď budú starí, tak menší. Ty máš koľko?

- Ja som už starý.

- Potom už budeš mať tuším aj dvadsaťpäť, - povedala s vážnou tvárou.

- No, toľko ešte nemám, ale skoro. Povedz, prečo ťa vzrušuje záležitosť okolo platu? - Preto, lebo otec a mama celý deň dokážu hovoriť iba o tejto hlúposti. Že plat je malý,

Miklósa Jancsó

(3)

že je veľa dlžôb, že od koho by sa dalo požičať...

- Učíš sa dobre?
- Na výbornú.
- Zo všetkého?
- Iba z maďarčiny nie.
- Nemáš rada literatúru?
- Ale áno, mám ju rada. Iba profesor je sprostý. Mám ju tak rada, že píšem román.
- Román? A o čom?
- Mladé dievča sa zamiluje do pána v stredných rokoch.
- Koľko rokov má to dievča?
- Sedem.
- A muž v stredných rokoch?
- Jedenásť.
- Výborne. A pokiaľ si došla?
- Takmer na koniec.
- A na konci je nejaká pointa?
- Je. Ten muž stredných rokov opustí mladé dievča kvôli bohatej starene.
- Starena je veľmi stará?
- Má sedemnásť.
- A aký má majetok?
- Vysoké vreckové. Každý deň z neho kupuje pre muža višne v koňaku.
- Povedz, Erika, koho máš najradšej?
- Teba.
- Mňa?
- Áno. Mohol by si byť mojim otcom, to by bolo naozaj fajn, lebo s tebou sa možno skutočne porozprávať. Vždy hovoríš iba to, čo si myslíš?
- Áno. Aspoň si to myslím.
- Otec nikdy nehovorí to, čo si myslí. Keď sú u nás hostia, rozpráva úplne inak, ako keď sme doma traja. Aj mama hovorí iné. Aj mne, aj otcovi, aj ľudom.
- Možno sú len taktní.
- Čo znamená taktnosť?
- Keď krivajúcej žene povieš, že má krásne nohy.
- Prečo sa má krivajúcej žene tvrdiť, že má krásne nohy?
- Lebo to túži počuť.
- Hlúposť.
- Áno, tiež si to myslím.
- Musím ísť domov. Vidiš, tam v okne stojí mama a máva mi. Ja mám aké nohy?
- Máš krásne nohy, Erika.
- Prídeš sem aj inokedy?
- Mám prísť?
- Ak máš chuť, príď! Ja ťa rada vidím, niečo ti potom prečítam zo svojho románu.
- Som naň zvedavý. Najmä na charakteristiku toho muža v strednom veku.
- Hovoríš také veci, ako môj profesor maďarčiny. Lenže tým ma nedojmeš.
- Ani nehodlám. Choď už, lebo tvoja mamička máva veľmi vzrušene...
- Idem. Pobožkáš ma?
- Samozrejme. Poď sem!
- Nie na čelo, pobožkaj ma na ústa!
- Drahá Erika, nechcem ťa pobožkať na pery, ja ťa chcem pobožkať na čelo.
- Máš strach? - spýtala sa s úsmevom.
- Čoho by som sa bál?
- Že sa do mňa zamiluješ.
- Hrozne sa bojím, - povedal som jej s úsmevom a pobožkal ju na čelo.
- Erika dlhými krokmi vykročila smerom domov, už sa neobzrela.
- Helena a Mária Felisianové. Matka a dcéra. Matka sa narodila roku 1912, dcéra roku 1927. V roku 1942 Helena mala tridsať, jej dcéra pätnásť rokov.
- Môjho otca vymenovali za hlavného finančného intendanta v Kluži, preto sa musel odsťahovať. Matka ostala naďalej vo Fehérváre, sestry sa totiž narodilo diev-

čatko. Matka veľmi ľúbila svoju staršiu sestru, preto bola ochotná ostať tam bez otca a svojimi radami pomôcť novopečenej mamke, kým je dieťaťko maličké.

Otcovi prideliť vilu niekdajšieho náčelníka klužskej polície, ktorý po pripojení územia odišiel do južného Sedmohradska. Vo vile sme bývali spolu s otcom. Mali sme k dispozícii šesť izieb, tak sme si vytvorili pre seba pekný a pohodlný domov.

V dome oproti žila tridsaťročná rozvedená žena, pôvodom Arménka, so svojou pätnásťročnou dcérou. Obe boli veľmi krásne. Matke dvoril najprv otec, neskôr som ju po ňom zdedil ja. Bola bohatá, jej bývalý manžel mal v Budapešti obchodné podniky, obe ženy dostávali mesačne vysokú finančnú apanáž.

Keď otec s Helenou prerušil vzťahy, okamžite sa prisala na mňa. Ani sa nemusela príliš namáhať. Raz prišla ona k nám, inokedy som ja zašiel k nim.

Dievčatko bolo do všetkého zasvätené, zvykla striehnuť pred dverami spálne, aby nás náhodou nevyrušil niekto z početného príbuzenstva.

Jedného krásneho dňa Helena odcestovala do Budapešti a desať dní nás nechala samých. Samozrejme sme sa do seba zamilovali. Mária alebo - ako ju volala matka - Mary mala krásne telo. Navyše bola celkom rozumná, dobre hovorila po nemecky, francúzsky, anglicky. Počas našich odpoľudňajších prechádzok sme veľa debatovali a filozofovali.

Jej matka sa jedného dňa neočakávane vrátila, práve sme raňajkovali v posteli. Nehnevala sa na nás, no zo začiatku chcela, aby sa ako tretia mohla zúčastniť našich milostných hier, keď však počula hysterické protesty Mary, veľkodušne sa ma vzdala v prospech dcéry.

Celé mesiace sme sa zbožňovali. Miloval som horúce ticho jej pošvy, svetielkujúci neporiadok jej pier, zdurenú silu jej klitorisu pripomínajúceho tvrdý rozkaz.

Okno, ktoré vyplňalo celú stenu, bolo ustavične modré, nebo sa zbláznilo, jeho nepokojná farba doľahla na nás, padla na nás ako radosť, ktorá vtrhla do izby, zaliala všetko, nábytok, koberce, dlažbu našej pamäti. Zavíjal som ako pes. Zoskakoval som z postele, lietal dookola po izbe, potom som znovu klesal vedľa Mary...

Moja matka náhle ochorela, musel som odcestovať do Fehérváru. Ostal som doma tri týždne, navštevoval som ju v nemocnici

a nepohol sa z mesta, kým sa nevyliciečila.

Keď som sa potom vrátil do Kluže, oznámil som Helene, že by som sa chcel zasnúbiť s jej dcérou. Helena sa tešila, presne sme naplánovali detaily našich zasnub, počnúc jednotlivými chodmi až po zasadací poriadok. Kúpil som prstene.

Po príchode na slávnostný obed ma uvítal zvláštny pohľad. Vedľa Mary sedel mladý sebavedomý husársky dôstojník. Nikto sa mi neprihovoril, nič som nechápal. Sadol som si na koniec stola a čakal na nejaké vysvetlenie.

Na zasnuby pricestoval z Budapešti aj otec Mary. Pred slávnostným obedom vstal, povedal krátku reč, pozdravil snúbenca - husárskeho dôstojníka.

Obchádzali ma mdloby. Pozrel som sa na Helenu a vzápätí som všetko pochopil. Usmievala sa tak, ako sa usmievajú pomstychtiví vrahovia, keď sú si úplne istí, a iba preto neuštedria ranu z milosti, lebo sa ešte chcú vyžívať pohľadom na svoju obeť.

Vstal som, podišiel k dôstojníkovi, dal som mu zaucho, zvrtol som sa a odišiel.

Na druhý deň ma vyhľadali dvaja husárski dôstojníci, sekundanti ženicha. "Sabfa, do prvej kvapky krvi," - znela podmienka súboja.

V gymnáziu som osem rokov šermoval, vtedy mi to šlo celkom dobre, tak som si povedal, skúsím to.

"Súboj" sa konal na jednej z čistín lesíka za mestom. Pozval som dvoch spolužiakov ako svojich sekundantov. Za ranného svitu sme sa pustili do "obhajovania cti". Podarilo sa mi škrabnúť ruku svojho protivníka, objavila sa prvá kvapka krvi, a tým sme skončili toto čudné divadlo.

Poručík si zobral Mary za manželku a potom sa celá rodina odsťahovala do Budapešti.

Roku 1974 sme hľadali štatistov k filmu *Elektra, moja láska* (*Szerelmem, Elektra*; slovenský distribučný titul: *Elektra a jej pravda* - pozn. preklad.). Medzi adeptmi sa objavila známa tvár, tvár poručíka Ferenc Kádossyho. Mal už vyše päťdesiat, no ja mám dobrú pamäť na tváre, spoznal som ho. Spriatelilí sme sa. Porozprával mi svoj príbeh. Počas vojny sa dostal do zajatia, po štyroch rokoch sa vrátil zo Sovietskeho zväzu, Helena a Mary naňho nečakali a odišli na Západ. Dnes žijú na Novom Zélande.

Pokračovanie v ďalšom čísle
Preklad Gizela Miháliková (krátené)
Foto: Markovics Ferenc

Katalin Dománová. Kurva. Narodila sa roku 1922, keď som ju roku 1943 stretol, mala dvadsaťjeden rokov.

Matka Katalin Dománovej bola Japonka. Zdá sa, že po matke zdedila silné gény, lebo v kluzskom bordeli som stretol pravú Japonku. Nebol to veľký bordel, pracovalo tam okolo pätnásť dievčat. Ku koncu vojny sa ich počet výrazne zvýšil, vtedy bolo v tomto slávnom vykričanom dome približne štyridsať zamestnankýň. Vyskúšal som všetkých štyridsať, no iba jediná ma zaujala, to japonské dievča, Katalin Dománová.

Jej otec sa roku 1921 vracal z ruského zajatia cez Japonsko a odtiaľ si priviezol Katinu matku. Matka zomrela mladá na rakovinu a otec zmizol bez stopy, keď Katalin bola ešte celkom malá. Pribuzní sirotu umiestnili do detského domova a odtiaľ sa dostala rovno do bordelu.

Stretol som ju na ulici a prihovril som sa jej. Bolo to múdre drobné žieňa, ktoré si svoje záležitosti vôbec neprikrášľovalo.

Spýtal som sa jej, či by nemala chuť zájsť ku mne. Povedala, že budú z toho neprijemnosti, ak sa to niekto dozvie, môže preto prísť iba predpoludním a potajomky. Dohodli sme sa. Odvtedy chodievala každý deň do nášho bytu. Otec ráno odchádzal do úradu, ja som bol celé predpoludnie doma sám. Zamiloval som sa do Katalin. Prosil som ju, aby opustila bordel, presťahovala sa k nám a ostala so mnou.

So slzami v očiach som jej hovoril posvätné slová lásky:

- Kata, milujem Ťa. Zájdem spolu do hôr, v prvom dome na úvratí vstúpime do izby, zažneme lampu, posadíme sa za stôl, roztvoríme dva najhrubšie zväzky kníh a celý večer budeme mlčať, ani sa na seba nepozrieme. Potom, keď už budeme všetko vedieť, keď nočná hmľa skryje biele ženy do podkrovia a ich sukne rozvešia po kľučkách okien, vezmem Ťa za ruku, najprv sa iba jemne dotknem tvojich prstov, potom Ťa chytím za zápästie, nadvihnem. Desatisíc detí s fákami v rukách prebehne popred dom, ich plameň spáli komín i veterného kohúta, zhúžvané lístie krovia sa zachveje, ale my budeme ležať bez strachu na posteli, obklopija nás zbytky priestoru, prchajúce častice času a obdaria nás silou rozkoše existujúcej mimo nich. Milujem Ťa.

Veľmi som ju miloval. Možno preto, že

mala taký zvláštny exotický zovňajšok. V tom čase sa mi zdalo úplne absurdné, aby mi "japonská" žena írečitou maďarčinou hovorila: milujem Ťa!

Zbytočne som ju prehováral, aby nechala bordel, nebola ochotná nasťahovať sa k nám. Prišla každé predpoludnie, no na večer sa vrátila späť.

Pri nej som sa naučil, čo je to masochizmus. To, že človek v hypnotickom stave lásky znáša aj veci, ktoré by inak veľkým obľúbenkom obchádzal.

Kata bola nymfomanka, proste sa nemohla nasýtiť telesnou láskou. Bola noc, keď si Ťa fahla ajs desiatimi mužmi.

- Prečo to robíš? - pýtal som sa.

- Lebo je to dobré, - odpovedala.

- Čo je na tom dobré?

- Tá zmena, nové telo, nový hlas, nové dobrodružstvo.

- A keď si Ťa kúpi stavec?

- Starci sú najmilší.

- A nenájde sa taký, čo by sa Ťa ti hnusil?

- Sú aj takí.

- No a?

- Vtedy privriem oči a myslím na teba.

- Ty nie si normálna!

- Možno.

- Ale ja to takto nevydržím ďalej...

- No ja Ťa milujem!

- To je nemožné! Keby si ma milovala, neznieš by si, aby sa Ťa dotýkali aj iní.

- Pochop, preto s tebou prežívam takú šialenú rozkoš, lebo predtým som sa ukájala ajs inými.

- Nechajme to, Katal. Nejde to takto!

- Nemáš ma rád?

- Ale mám! Strašne Ťa milujem!

- Tak sa s tým zmier! Ja by som zniesla, keby si lihal ajs s inými ženami. Sám si tvrdíš, že to je najväčšia vec, keď sa človek snaží chápať toho druhého. A najmä vtedy, keď ho miluje.

- Si kurval Berieš za to peniazel

- Peniaze ma nezaujímajú. Mňa zaujímajú iba vtáky. Mňa zaujíma iba rozkoš.

- Najradšej by som Ťa zabil.

- Prosim! Ležím tu vedľa teba nahá, bezbranná, zabíma, zahrdúš!

- Miluješ ma viac, ako tých ostatných? Ako svojich polhodinových hostí?

- Milujem len teba. Iná je obyčajná slasť a iná je slasť, ktorá sa človeka zmocňuje v láske.

Veľa som sa pri nej natrápil, no nedoká-

zal som ju opustiť. Potom jedného dňa zmizla. Zúrivo som ju hľadal, no nikto o nej nevedel, ani v bordeli sa viac nehľásila. Podľa slov jej domáceho prišiel po ňu nejaký stavec, zbil ju a odviezol.

O šesť rokov som ju stretol. Tu v Pešti, v ulici Eda Horna bol "elegantný" kupleraj, veľa mojich priateľov ho navštevovalo. Jeden s nadšením vykladal, že medzi kurvami je Japonka, veľmi milá a príjemná partnerka.

Okamžite som tam zašiel a vyhľadal ju. Takmer sa nezmenila. Spoznala ma hneď. Spýtal som sa jej, prečo vtedy zmizla bez slova. Porozprávala mi, že prišiel po ňu otec, zbil ju a priviezol do Pešti.

Potom sa stala milenkou ruského kapitána, ktorý ju nechcel opustiť, a keď sa mal vrátiť domov, strelil si do hlavy.

Otec jej ušiel na Západ, niekedy jej píše, má sa celkom dobre, žije vo Francúzsku, neďaleko Lyonu chová včely. A ona sa vrátila do kupleraja, kde nemusí hľadať mužov, kam sami chodia dobrovoľne a hufom.

Niekoľkokrát som k nej zašiel, no potom zavrel bordely a ona sa mi znovu stratila.

V sedemdesiatych rokoch ma pozvali na akúsi recepciu na japonské veľvyslanectvo. Tam som ju stretol naposledy, robila tam šatniarku. Pobožkal som jej ruku a spýtal sa, ako sa má. Ukázalo sa, že je vzornou manželkou, jej muž je taxikár, má dvadsaťdvaročného syna, poslucháča medicíny... a je šťastná.

- A ako si na tom s rozkošou? - spýtal som sa jej s usmevom.

- Vieš, nejako sa to obrátilo. Teraz mám pôžitok z toho, že som verná.

- Koľko máš rokov?

- Päťdesiat štyri.

- Ešte menštruuješ, drahá?

- Áno.

- A tvoj manžel má koľko rokov?

- Štyridsaťštyri.

- Gratulujem.

- Ďakujem.

Odvtedy som nebol na japonskom veľvyslanectve.

Neviem, prečo nemôžem zabudnúť na tieto "lásky". Možno preto, že všetky boli ako chirurgický zákrok. Ostali po nich na mne jazvy zvonku aj zvnútra.

Áno, láska je jediným mostom, po ktorom sa viem dostať, po ktorom sa viem vrátiť k sebe samému.

x
Anna Homolyaiová. Narodila sa roku 1922, keď som ju v roku 1943 stretol, mala práve dvadsaťjeden rokov.

Bola sestrou jedného z mojich spolužiakov. Podobný typ ako Liv Ullmann. Veľké azúrovomodré oči, hnedé vlasy, veľké hrubé pery, zmyselné ústa, vysoké jasné čelo, trochu zdvihnutý nos s veľkými dierkami, pehavá pleť.

Vtedy som ešte netušil, že som stretol predzvesť jednej zo svojich najväčších lások, najbeznadejnejšej lásky v živote. Anna sa do mňa zamilovala na život a na smrť. Prilíš vášnivo som túto lásku neopätovoval, znášal som ju, prijímal ako nejaký prirodzený, samozrejmy dar. Zašli sme dole do Fogarasu, vystúpili na štítový hôr, túlili sa lesmi, zafahli do trávy. Vyzliekli sme sa do naha, a Anna začala svoje úžasné hry. Bola neuveriteľne rafinovaná a zároveň neuveriteľne nevinná.

Na ľavom stehne, tesne pod ochlpením, mala hnedo-čiernu bradavicu. Táto bradavica sa stala zárodkom najstrašnejšej choroby, melanosarkómu. Operovali ju,

Milénky MIKLÓSA

JANCSÓA

(4)

vybrali jej všetky lymfatické uzliny, viackrát ju ožarovali. Každý deň som k nej zašiel do nemocnice, sedával vedľa jej postele. Tvrtili, že všetky liečebné procedúry sú márne, a predsa... nemohol som tomu uveriť.

A stal sa zázrak! Vyliečila sa. Povedala, že iba preto, lebo ma nechcela opustiť. Onedlho sa vydala za dušpastiera reformátorskej cirkvi. Verím, že žijú spolu šťastne aj dnes.

Keď ma o niekoľko desaťročí neskôr Liv Ullmann milo, zdvorilo, s úsmevom kvôli inému mužovi poslala preč, skoro som sa vo svojom súžení zasmial. Hovorí sa, že storochie nemožno začať stredou, piatkom a nedelou. A tvrdí sa aj to, že kalendáre možno po dvadsiatich rokoch znovu použiť. Snáď som si to mal uvedomiť, keď som Liv chytil prvýkrát za ruku.

Ženu osudu bola pre mňa Ester Ignathyová. Jej manžel, Gábor Ignathy bol štátnym tajomníkom ministerstva poľnohospodárstva v Pešti. Často navštevovali Fogaras, lebo Frigyes Luzsán, jeden z miestnych veľkostatkárov, bol jeho brat. Luzsánov syn Frici bol mojím najbližším kamarátom počas letných pobytov vo Fogarase. Frici maturoval v Kluži a právo študoval na peštianskej univerzite, ale napriek tomu sme sa stretávali rok čo rok.

V marci 1944 nás promovali za doktora, mňa v Kluži, Friciho v Pešti. Prišiel to osláviť domov k otcovi a s ním došiel aj Ignathyovci.

Ester bola tridsaťpäťročná zrelá krásna žena, zamiloval som sa do nej dávno, ešte ako malý, lenže celá záležitosť bola beznádejná, bol som vtedy žiačik základnej školy, kým ona dospelá žena.

Frici ma pozval k sebe do Pešti k Ignathyovcom, býval som totiž u nich vo vile na ulici Tureckej pohromy. Pôvodne som mal v pláne navštíviť matku a sestru doma vo Fehérváre, ale prijal som Friciho pozvanie.

Keď som sa telefonicky prihlásil, Ester mi s útosťou oznámila, že Frici s jej manželom odcestovali do Rakúska, no aby som napriek tomu k nim zašiel, rada ma uvidí. V lacnom hotelíku na Okružnej som si prenajal izbu a večer som zašiel na ulicu Tureckej pohromy.

Ester bola sama, služobníctvo bez zavolania nikdy nevstupovalo do izby. Pobožkal som jej ruku. Povedala mi, aby som si sadol, že sa porozprávame. Bol som zmätený, ledva som zo seba vysúkal hlások. Sedela na stoličke v krátkych svetlomodrých hodvábných domácich šatách, naboso. Pozeral som sa na jej nohy. Prsty mala hladké, súmerné, akoby ich veľkosť a miesto osobitne boli vymeriavali a formovali najgeniálnejší sochári z najkvalitnejšej kosti, mäsa, kože, nechtovej.

Pýtala sa ma, čo budem teraz robiť. Či sa vrátim domov, do Sedmohradska, alebo prídem pracovať k niektorému známemu advokátovi do Pešti. Odpovedal som, že som sa ešte nerozhodol a že sa chcem poradiť s jej manželom.

Chvíľu mlčala, potom vstala, pristúpila ku mne, objala ma a pobožkala na ústa. Pol hodinu som sal a drvil jej pery, potom som jej pomaly roztvoril šaty, no nedovolila mi nič, odtiahla mi ruku. Potom ma nežne od seba odtlačila a tichým hlasom ma poslala preč, povedala, že mi zatelefonoje, kedy mám opäť prísť.

Od toho momentu ma nič nezaujímal, čakal som iba na jej telefonát. O tri dni ma oslovil vrátnik, že má pre mňa odkaz, aby

som večer na šiestu prišiel na ulicu Tureckej pohromy.

Ester ma privítala v plavkách. Povedala mi, že práve vyšla z bazéna v suteréne. Z manželovej skrine vybrala plavky a so smiechom mi oznámila, že si ich môžem obliecť iba pred ňou. Keď som už bol nahý, pristúpila ku mne, kľakla si pred mňa a začala ma bozkávať. Potom sme si fahli. Týždeň sme nevstali z postele, šaleli sme vo dne i v noci. Potom sme sa stretávali dvakrát do týždňa. Pokiaľ to šlo, u nich, inokedy v byte jej priateľky.

Koncom apríla Ester povedala manželovi, že ma miluje, že sa s ním chce rozviesť a chce žiť so mnou.

Ignathy ju najprv zmlátil, potom prosil, a nakoniec sa začal vyhrážať, že ju zabije, ak ho opustí. S pištoľou v ruke ju nútil, aby si s ním fahla.

Zmlátil som Ignathyho. Vyfackal. V Ústavnnej ulici pred Parlamentom. Reval, bohoval, nakoniec plakal. Prišli policajti, legitimovali ma a odviekli na policajné riaditeľstvo.

Zbili ma.

Na druhý deň prišla po mňa sanitka a odviezla ma hore na Lipotové polia, do blázincov.

Držali ma tam skoro pol roka.

Ester som už nikdy nevidel. Ušli pred Rusmi za Dunaj, neskôr do Rakúska, Nemecka, odtiaľ do Južnej Ameriky. Potom žili v Brazílii. Počul som, že Ester zomrela roku 1979. Odišla plachtiť na more, búrka jej prerátala čln a utopila sa v mori. Mala sedemdesiat rokov.

Lekári vedeli, že nie som blázon, no báli sa Ignathyho. Neskôr ma preložili za sanitára na oddelenie ťažko chorých, kde skrývali pod pseudonymom židovskú lekárku. Jej pravé meno bolo Zsuzsa Sternová. Pridelili ma k nej.

Po dvoch týždňoch som sa stal jej milencom. Zsuzsa sa zmenila na Ester. Možno sa na ňu aj podobala, alebo som si to iba namýšľal. Nosila mi chutné jedlá, týždenne tri až štyrikrát mala nočné služby, vtedy sme celé noci mohli tráviť spolu. Mala tridsaťpäť rokov ako Ester. Žila sama, jej manžel, ktorý bol tiež lekár, po vydaní druhého zákona o židoch spáchal samovraždu.

Chcela ma dostať von z psychiatrie, no ja som nechcel, vedel som, že Ignathy nepozná zmlovanie a že iba dovtedy mám pokoj, kým ma ochraňujú múry blázincov. Zsuzsu som ľúbil stále väčšími. Bola múdra, jemná, citlivá a vyzerala nanajvýš na dvadsaťpäť.

Nechcem hovoriť o jej tele! Nevieťm hovoriť o jej tele! 27. decembra 1944 ju zastreli a hodili do Dunaja.

Niekoľko ju udal, prišli si po ňu, zobrali ju do geta. Prosila ma, aby som sa vrátil domov, do Fehérváru. Nedokázal som ju opustiť, šiel som s ňou do geta. Chcela ma odtiaľ vyhodíť, no všetko bolo márne, ostal som tam s ňou. Chcel som si ju zobrať za manželku a chcel som prestúpiť na židovskú vieru. Rabíni tvrdili, že som zošalel.

Napísal som potvrdenie, že sme sa so Zsuzsou zosobášili a že som prestúpil na vieru izraelitov. Napísal som tam všetky potrebné údaje a vyhrážal som sa starému rabínovi Šimonovi Weiszovi, že ho zmlátim, ak mi to nepodpíše. Zo začiatku sa zdráhal, ale nakoniec predsa len podpísal. Zsuzsa po prečítaní chcela papier roztrhať, ale keď videla, že sa márne usiluje, nie som ochotný ju opustiť, zašla za strážcami geta, nyila-

sovcami a udala ma.

Nyilasovci prišli v uniformách zdobených arpádskymi pruhmi a vypočúvali ma. Moja manželka klame, povedal som im. Poručík si vyžiadal ten papier, pozrel sa na dátum, bol týždeň starý. Ten papier je neplatné hovno, oznamoval s rehotom. Rabín nemá právo nikoho obracať na inú vieru, a ja zas nemám právo brať si židovku za ženu.

Ludia k nám podišli bližšie, obstúpili nás a pozorovali. Kým budem žiť, nezabudnem na výraz tých tvárí! Poručíkovi som opakoval, že Zsuzsa je aj tak moja žena, aj ak je ten doklad neplatný, a nech pochopia, že ja som žid! Dôstojník sa mi vysmial, aký som idiot, a vydal rozkaz, aby ma previezli na veliteľstvo šípových krížov, tam už vyšetrí moju záležitosť.

Nasadili mi putá. Prosil som, že sa chcem rozlúčiť so svojou manželkou. Oznámi mi, že sa lúčiť nemôžem, lebo árijec nemôže byť v príbuzenskom vzťahu k židovi. Reval som, že nie som árijec. Rehotali sa, stiahli mi nohavice a bohujúc ukazovali jeden druhému, aký pekny a dlhý vták mi narástol. Zsuzsa si kľakla pred mňa a pobožkala mi ruku.

Potom ma odviekli. Zsuzsu som už nikdy viac nevidel. Ti, čo to prežili, mi rozprávali o rok, že keď šípové kríže večer 27. decembra vypravili skupinu ľudí k Dunaju, sama sa zaradila namiesto pätnásťročnej dievčiny. Šípové kríže veľkoryso súhlasili, aby ona šla s nimi, a dievčatko zahnali späť do domu. Aj Poliáci majú podobnú martytku, matku Kolbeovú, ktorá išla na smrť namiesto iného Poliaka. Teraz sa pripravuje jej vysvätenie. Zsuzsu kedy vyhlásia za svätú?

Preložila Gizela Miháliková (skrátene)
Pokračovanie v ďalšom čísle.
Foto: Gyula Szovary

Na veliteľstve Šípových križov ma začal poručík prosiť, aby som ho zratoval. Vraj vie, že som komunista, nech sa teda zaňho prihovorím u Rusov. Povedal som, že som nikdy nebol komunistom a že mu neviem pomôcť. Nazdával sa, že klamem, začal sa vyhrážať, že ma dá mučiť a zabiť.

Strávil som tam dva týždne. Mlátili ma, sotva mi dali niečo jesť a piť. Mohlo to byť začiatkom decembra, keď ma znova navštívil Földi, tak sa totiž ten poručík volal, a spýtal sa, či nemám v úmysle odísť na Západ, najprv do Zadunajska a neskôr ďalej... Prstenec ruského obklúčenia sa ešte v tom čase celkom neuzavrel. Odporučil som mu, aby šiel do svojej skurvenej matere. Neublížil mi, iba sa uskrňal.

- Ste blázon, - dodal výsmešne.

- Možno, - odvetil som mu.

- Uvidíte, že Nemci zvíťazia, majú plno nových zbraní.

- Pred chvíľou ste tvrdili, že som blázon. Možno. No existuje ešte väčšie šialenstvo, než čo robíte vy? Rusi sú už pri Soroksáre, a vy v Pešti preberiete moc, plienite, drancujete, vraždíte... snáď si nemyslíte, že Nemci vydržia dlhšie ako niekoľko mesiacov? Celý svet ich poráža. Stálo vám to za to? Stojí to za to?

- Vy mi tu nebudete držať kazení! Mohol by som vás zlikvidovať, no neurobím to, nezabijem vás. A nie zo strachu, ale že tak chcem. Zdochnite, vy hlupáci!

A s tým odišiel.

Šípové križe ušli. Horko-fažko som sa vy-tackal z pivnice a púšťal sa smerom na Budín, smerom na západ, smerom domov, do Székesfehérváru.

Uprosil som ustupujúcich vojakov, aby ma zobrali na korbu auta, tak som sa dostal až po Ostrihom, odtiaľ sa už šlo ľahšie. A na Vianoce som sa vrátil domov.

Matka sa na mňa celé hodiny dívala mlčky, nehybne ma držala za ruku a plakala.

Dlhé týždne ma opatrovali, kým som sa zviechal. Keď sa otec v lete na mňa pýtal, Ignathy tvrdil, že sme s Fricim ušli do Rakúska, odtiaľ do Švajčiarska, a že skôr či neskôr určite dám o sebe vedieť. Rodina sa znepokojovala stále väčšími, moje mlčanie si však nakoniec vysvetľovali ako dôsledok chaotických čias. Aj rodičia plní nádeje čakali na koniec vojny.

Front sa približoval. Švagor, ktorý slúžil ako kapitán letectva v generálnom štábe, ma zobral k sebe. Šupli ma do rovnošaty, motal som sa po generálnom štábe ako vojak bez hodnosti. Lenže už aj generálny štáb sa pripravoval na evakuáciu do Rakúska.

Švagrovi sa nechcelo na Západ, mal plné zuby Nemcov, preto sa s niekoľkými priateľmi, dôstojníkmi dohodli, že od Körmendu už nepôjdu ďalej, že tam počkáme na príchod Rusov.

Körmend bol niekoľko dní územím nikoho. Nemci a Maďari už ustúpili, a Rusi ešte nedošli. Ľudia opantalo vibrujúce omámenie, ústiace do pocitu, že "svet je iba deň". V susednom dome bývala pôvabná mladá vdova. Celé dni postávala pri okne, pozorovala mužov. Padol som jej do oka, a keď som prechádzal popod jej okná, zavolala na mňa.

- Veľmi sa ponáhľate, mladý muž? - spýtala sa.

- Nie veľmi, - odpovedal som s úsmevom.

- Môžem vám ponúknuť trochu vína?

- Ďakujem.

- Poďte ďalej!

Vošiel som. Prestrela mi v pekne zariadenej prednej izbe. Ponúkla šunku, čerstvý chlieb a chutné, silné víno.

Ostal som tam spať. Nepýtal som sa jej na meno, ani ona na moje. Možno sa volala Tereza. Meno Tereza skrýva v sebe chuť šonky, chleba, vína a čistej izby.

Na druhý deň prišli Rusi.

Stáli sme sa vojenskými zajatcami. Najprv nás zobrali do Jánosházu, odtiaľ do Focian. Dôstojníkov umiestnili do iného tábora, tak som sa musel so švagrom rozlúčiť.

V máji nás vlakom prepravili do Constanty, odkiaľ sme sa loďou vydali smerom na poloostrov Krym. Bol som hladný. Pršalo. Našiel som si miesto v malíčkom kútiku na druhej palube lode, zafahol tam na holú diaľku, deku si zakryl hlavu a zaspal.

Na druhý deň svietilo slnko, loď priam nehybne plávala v modrej širavej mora.

Trchu som sa ošacoval, nič sa mi nevidelo na výmenu. Možno baganče! Okolo prešiel čierny kučeravý chlapec, možno kurič alebo strojník. Ukázal som na svoje baganče. Obchod sme uzavreli za dve kilá chleba, kilo cukru a chlapcové zodraté baganče. Všetok chlieb a cukor som zhltol za päť mi-

nút.

Okolo obeda sa pred nami vynorilo šedivé skalnaté pobrežie. Sevastopol. Zakotvili sme. Najprv sme šli cez vrchy a odtiaľ sme sa pustili do mesta, na železničnú stanicu.

Nastúpili sme do otvorených vagónov, vlak sa pohol smerom k horám. Stále ma spre-vádzal obraz mojej mamy. Jej mäkké ruky, nádherné ňadrá sa vznášali nad cestou.

Kým zredol les, začalo svať. Dostali sme sa na vysokú trávnatú pahorkatinu. Tam hore sa končila cesta, vybudovali ju iba potiať.

- Stáť! Desať minút oddych! - vykrikol niekto tenkým hlasom. Ľudia vystrelili ruky nad seba, potom pozvoľna klesali na trávu. Lahol som si tiež.

Milé, nepokojné obrazy sa mi vynárali pred očami, vzápätí mizli a potom som už nevidel nič, iba horu čerstvého mäsa, z ktorého kvapkala krv. Ľahkým a pružným krokom som sa vydal v tú stranu, zastal som až tesne pod ňou. Vybral si tú najväčšiu a najmäkšiu kôpu, podišiel úplne blízko a pomaly začal prenikať do jej hmoty. Stále ľahšie sa mi predieralo omamnou a bohatou červenou štruktúrou, pri hlbšom prieniku som sa musel zohýnať, hlbšie, stále hlbšie, už som bol nútený plaziť sa štvornôžky, na čosi som narážal, skrúcal sa pri ustavičnom predieraní kamsi dopredu...

A keď som pocítil, že to ďalej už nejde, keď ňužvy napnutých svalov ovinuli moje kosti, keď som od čiernej hmly nedôvidel ani na matku, videl som iba krv a cítil pachutľ zdecimovaného života, keď som sa nedokázal ďalej ani hnuť, lebo v tenkých chodbách mäsa nebolo ani byťky zmlčovania, vtedy som od chrčice pocítil čosi ako more, širý biely prival ručajúci všetky prekážky, v desnej šírke a ako čepeľ noža tesnej úžine, ako mäkké dlane matky, ako teplé bruchá Eszter a Zsuzse, ako keď chlieb a mäso splynú, padla na mňa rozkoš ako obrovský kvet. Celého ma rozochvelo, strhlo, potom odvrhlo.

Na chvíľu ma prekol ochromujúci, napoly vedomý strach, že aj obesenci v poslednom okamihu života zacítia pohlavnú rozkoš, potom som zaspal. Umieštili nás s ďalšími tisíckami druhov do obrovského kolchozu pestujúceho ruže. Uprostred šesťdesiatich hektárov nádherné kvitnúceho lán stála fabrika na výrobu ružového oleja, tam sme nosili nazbierané lupene. Z tisícov ton lupenov iba niekoľko litrov oleja.

Vedľa fabriky sme postavili šesť dlhých barakov z dosák, v ktorých sme bývali. Denne sme mali nazbierať tridsať kilogramov lupenov, to bola norma. Nikdy sa mi nikdy ju nepodarilo splniť, preto mi ustavične znížovali dennú dávku chleba. Hladoval som. Všetci sme neustále trpeli hladom, základnou kategóriou osudu vojnového zajatca bola hladovka. Večer sme si zvykli posadať pred barak a snívať o najchutnejších jedlách. Bol medzi nami aj jeden mäsiar z Pécsu, ktorý poznal tristo druhov sendvičov. Celé hodiny sme ho počúvali, no nakoniec sme ho takmer zmlátili, natoľko nás vzrušil. Uprostred mája som jednej noci dostal zimnicu. Prihlásil som sa v ošetrovni.

Čiernovlasá lekárka mohla mať okolo štyridsiatky. Volala sa Nataša Andrejevna. Vyšetřila ma, počúvala mi srdce, pľúca, potom ma v sprievode strážcu poslala na vyšetrenie do mestskej nemocnice. Bol som tam tri-štyrikrát, veľa ma vyšetřovali, kým zistili, že mám nádor na pľúcach. Izolovali ma. Vedľa závodnej ošetrovne

SMILEN SY MIKLÓSA

JANCsóA

stála malá chajda, tam mi zariadili nemocničnú izbu pre jednu osobu. Liečila ma sama Andrejevna. Každý deň zašla ku mne, sadla si na peľasť postele, vyšetrila ma, dala mi lieky.

Celkom slušne hovorila po francúzsky. Francúzštinu som sa učil štyri roky u cisterciánov, ovládal som dosť slov. Andrejevna mi priniesla francúzsko-nemecký slovník a celé dni som ho študoval. Prinášala i jedlo, chutné polievky, hydinové mäso, chlieb s lekvárom. Nechápala som presne, prečo je ku mne až taká výnimočne pozorná, no potom mi to vysvetlila. Podobám sa vraj na jej syna, ktorý ako dvadsaťročný padol pri Stalingrade. Ukázala mi aj jeho fotografiu. Naozaj sme sa podobali. Jej manžel, ktorý bol tiež lekárom, zmizol. Dlhú dobu si robila nádej, že padol do nemeckého zajatia. No medzitým dostala správu o ňom, neprežil otročinu a útrapy hladovky v Nemecku.

V jeden večer ma navštívila, sadla si na peľasť postele, chytila ma za ruku a pobožkala ma.

Zamiloval som sa do nej. Čo som mohol robiť? Potom som ju priam zbožňoval.

- Čo bude s nami? - pýtal som sa hladkajúc jej drobné telo.

- Pôjdeš domov.

- Pustiš ma?

- Osud mi vždy vezme tých, ktorých milujem.

- Milujem ťa, Nataša!

- Viem. Nič iné nemôžeš robiť. Miluješ ma, lebo som tu. Keby som chodila za tebou iná, miloval by si ju.

- Asi máš pravdu. Na začiatku možno rozhoduje náhoda o tom, koho si človek obľúbi. Ale potom, keď sa zrodí láska, zosilnie, a stane sa zákonom.

- A to je naša láska?

- Tá naša je takým silným zákonom, že sa snáď ani nechcem vrátiť domov.

- Klameš, drahý! Zajaty vždy túži po slobode, zajaty sa vždy chce vrátiť domov.

- Ja som tak trochu dobrovoľný zajatec.

- Nehovor nič! Miluj ma!

Vzal som do dlaní Natašinu tvár a pobožkal ju. Videl som voskové mnohouhovníky jej pórov, závratnosť tvrdého papiera nad ústami, cítil sladkú chuť jej slín, perami sa dotýkal jej oči, chrupavky jej tenkého nosa, zmocňoval sa všetkých jej črt.

Koncom augusta tábor navštívila komisia. Vybrali sedemnáš chorých, bol som medzi nimi aj ja, a oznámili nám, že pôjdeme domov.

Skutočne som sa netešil. Nataša plakala. Do odchodu zostávali dva týždne. Dva týždne som sa lúčil. S druhmi, s ružovým sadom...

S Natašou som sa rozlúčiť nevedel, držal som ju v náručí deň i noc, chcel som si zapamätať naveky každý jej pohyb, uchovať si v sebe každú jej bunku, aby som na ňu nikdy nezabudol. V Nataši som na chvíľu vycítil večnosť stvorenú pre mňa. A svet túto večnosť rozdelil. Stál som hore na vysokom, vetrom prečesávanom kopci nad ružovým sadom, leto vlieklo za sebou čierne prашné mraky a bolo také úžasné ticho, že som sa nezmožol ani na plač.

Neskôr človek všetko zabudne.

Možno ma Nataša mohla vykúpiť. Ale možno si to napýštam iba preto, lebo naša fantázia prerušenú možnosť pokladá za zázrak.

Nadišiel večer pred odchodom. Nataša priniesla nejaký zvláštny nástroj, ktorý pripomínal zubárske kliešte. Priložila ho k

ohňu. Keď sa inštrument rozžeravil, pristúpila ku mne a pritlačila ho k vonkajšej strane môjho stehna. Vypálila doň drobné písmeno N. Potom nástroj opäť rozpálila a dala mi ho do ruky. Musel som jej do stehna vypáliť drobnú inicálku svojho mena, písmeno M.

Šialene sme sa milovali celú noc. Pred svitaním som zaspal.

Keď sa mi pri kúpaní pred očami mihne ono svetlomodré N, vidím pred sebou Natašu, ako mi ponúka chlieb so slivkovým lekvárom.

Kým som sa zobudil, Nataša zmizla. Nikdy viac som ju nevidel. Vietor ku mne prinášal zvláštne zvuky piesne, stál som v koši zvukov, okolo mňa plávali ryby s tajným poslaním.

Ležal som tam v nehmotnom svitaní uprostred snehobielej izby, a hudba ma prenášala do iného priestoru, kde sa mi Nataša podľa zákonov cesty osudu znova narodila.

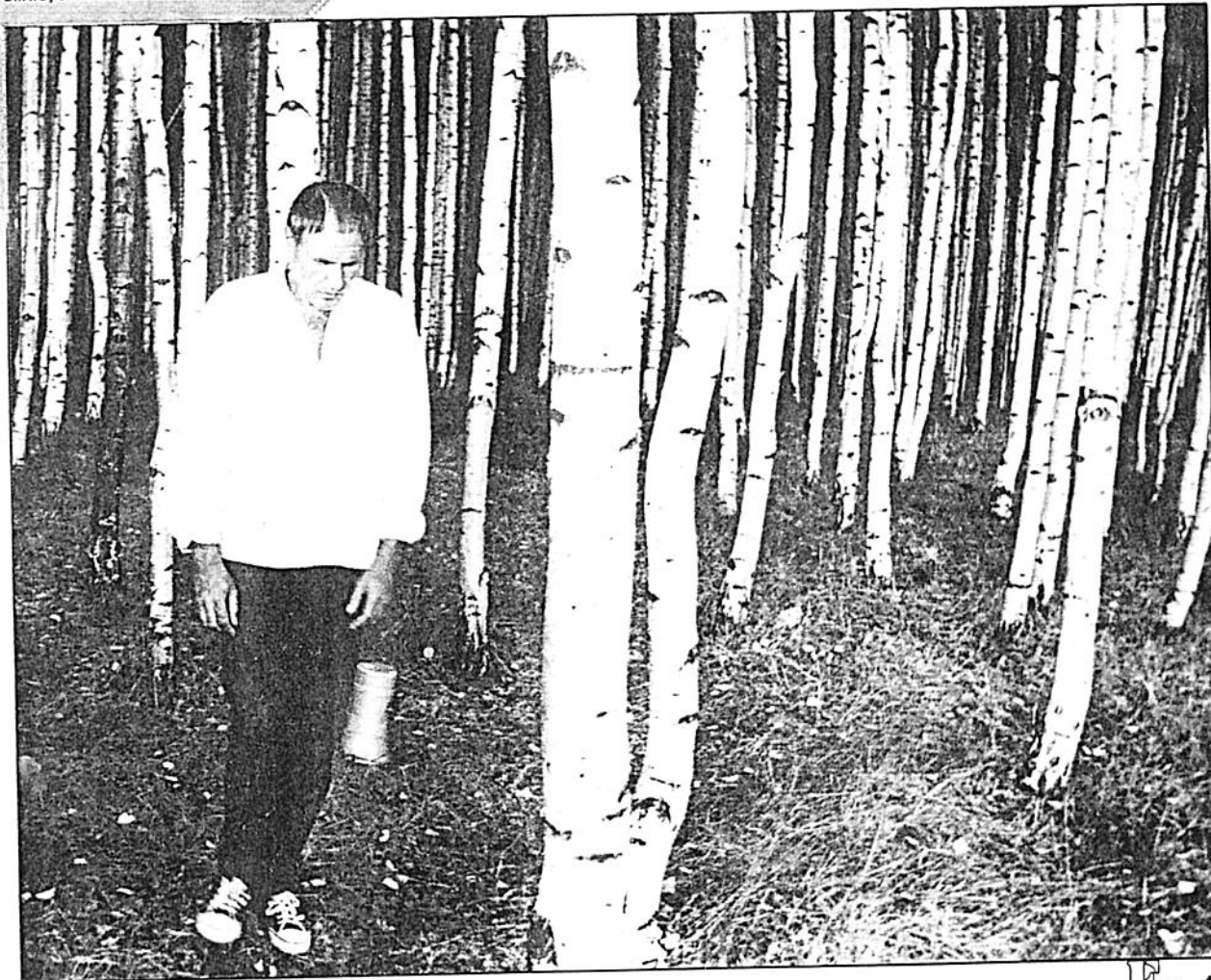
Domov som prišiel cez Debrecín.

Matka ma možno druhý alebo tretíkrát porodila, keď ma zazrela.

Áno, moja mama. Zomrela v roku 1947. A odvtedy ju neustále stretávam, prejde okolo v bezpečnej blízkosti, v ktorej zaniká žiarenie, kde chúloliství chlapci poschodové kvety pasú, kde nad kočiarmi sna poletujú vtáci, zakaždým ako nečitateľný pozdrav. Matka stála vo dverách, ja som ležal na pohovke s privretými očami, slova nepovedala, ani ja. Vyšla z kuchyne, potom sa vrátila, pristavila sa pri mne, hľadela na mňa. Preložila: Gizela Miháliková

Krátené - pokračovanie v budúcom čísle

Foto: Grunwalsky Ferenc

Áno, fotografie patria medzi krásne mučiarske pamäti. Matka uprostred nádherného, bližšie neurčeného leta, v kužeľovitom tieni kostola. V pozadí prechádza auto so sklopenou strechou, pasažierov vidieť odzadu, na hlavách majú ochranné prilby proti prachu, číslo poznávacej značky zakrývajú matkine vlasy.

Potom mi kráča naproti, úsmev sa jej zračí na tvári. Ide ku mne a jej drobné prsia sa poddávajú belobe, v ruke má drobný košík, nesie mi obed - slepačiu polievku a chlieb so slivkovým lekvárom.

Ležal som doma celý rok, do jesene 1946. Odpočíval som, liečila ma i sám som sa doliečoval. Ležal som a čítal. Tento rok bol mojím skutočným univerzitným rokom. Koniec Zázračnej hory. Pŕúčny nález ustupoval, stále zvýšené teploty vo mne však vyvolávali napätie, ktoré som si nevedel vysvetliť, no ustavične vyžarovalo z každého môjho gesta či myšlienky. Nebál som sa smrti, nebál som sa ani choroby - možno práve preto, že som bol príliš mladý. Človek si vlastnú smrť nedokáže predstaviť, ani ju dosiahnuť. Rovnako ako podľa Zenóna ani rýchlonohý Achilles nedobehne korytnačku, pokiaľ jej dal náskok. Svoju vlastnú smrť nikdy nedobehnem. Hoci ja, nešťastný, usilovný Achilles s drevenou nohou, usilovne utekám.

Prečítal som celú svetovú literatúru, všetkých významných filozofov. Skutočne som sa stal vzdelaným. Najväčší mnou otriasol príbeh dvoch židovských bratov. O Sussiovi a Elimelehoovi. Neskôr sa obaja preslávili ako rabíni. V ranej mladosti, roku 1800, sa vydali na cestu pokánia. Istej noci prišli do malej dedinky. Hoci boli na smrť unavení, zmocnila sa ich neopísateľná hrôza, jednoducho neboli schopní ostať v dedine, a napriek únave sa vliekli ďalej. Keďže chasidovi žiaci všetko zaznamenali, zapísali aj tento tajuplný, nevysvetliteľný príbeh dvoch bratov.

Až po rokoch hitlerovského holokaustu sa vysvetlil ten des; v pôvodnom židovskom texte je názov dedinky Uspicin, čiže Auschwitz.

Odpočíval som do jesene 1946.

Dievčatá a ženy chodili za mnou, akoby som poznal čosi nové, niečo dôležité a nerozlúštiteľné z tajomstiev kráľovských

hrobov, skrytých uprostred pyramídy citov.

Veľa som uvažoval o náboženstve, o Bohu.

S Kristínou Szegöovou som robieval výlety na bicykli, neraz sme zašli až po Vyšehrad.

Dunaj sa ticho valil dole v hĺbinách ako nádherný zamilovaný had. Leto bolo mĺkve, pokojné, iba z neho ticho sálala páfava, čiernymi gombíkmi na jeho rozkvitnutom plášti boli vtáky.

Znova som bol šťastný. Kristína kráčala vedľa mňa, vieter, zvyknutý na jedle, jej dvíhal sukňu. Chytila ma za ruku tak nežne a dôverne, že som prestal rátať minúty a hodiny.

Boli sme zrastení ako siamské dvojčatá Čeng a Eng, ktoré iba spolu môžu vstávať alebo si ľihať, behať, chodiť, sedieť či stáť.

Pomaly sa stmievalo. Pod čiernym plášťom diaľav sa nehybne skrývali prenasledované, vydurené hviezdy, kdesi ďaleko húkala loď; mala podobný hlas ako kláštorná záhrada plná kňazov.

Kristína sa o mňa oprela, zdvihla tvár.

- Milujem ťa, - povedala a pobožkala ma na čelo.

- Prečo ma miluješ? - položil som jej vždy zbytočnú a nikdy nezodpovedanú otázku.

- Lebo používaš dobré slovné hračky, - odpovedala so smiechom.

- Gratulujem.

- Povedz nejakú!

- Prečo práve teraz?

- Lebo som šťastná i smutná.

- To, že si šťastná, je v poriadku. Ale smutná? Z čoho si smutná?

- Zo zániku.

- Zo zániku?

- Áno. Mám zimnicu z tohto strašne krásneho leta.

- Neteší ma, že si smutná. Rozveselím ťa. Poďme teda na slovné hračky! Čo je manžel?

- Nevieť.

- Ženatý samec.

Smeje sa. Jej biele zuby pripomínajú zasnežené krajiny. Pobožkám ju. Stojíme tam uprostred zmrákajúceho sa lesa, a ja začínam chápať, prečo človek nikdy nepochopí svet, Boha, bolesť a smrť. Lebo keby pochopil, stratil by lásku. Láska v sebe skrýva napätie otázky, je to drobná soška skrytá

v piesku otázky.

A so sochami treba zaobchádzať veľmi opatrne!

Roku 1973 som bol v Riu de Janeiro. Mal som tam prednášať tamjším filmárom o tajomstvách filmovej tvorby.

Večer v hoteli som stretol Marciu Felixovú, mladú psychologičku. Mala dvadsaťosem rokov. Prišla ku mne hore - dva dni, do môjho odchodu, sme sa šťastne milovali.

Rozprávala mi, že v máji 1971 na prechádzke morskou plážou neďaleko mesta Santos našla približne 15-centimetrovú sadrovú sošku, v ktorej jej teta, ktorá ju sprevádzala, spoznala podobu morskej bohyně lemanje. Napriek tomu, že piesok a morské príboje ju poškodili a na mnohých miestach z nej obrúsili farbu, Marcia sa rozhodla, že si originálny nález zoberie domov. Upozornenie tety, podľa ktorej soška môže byť figurkou čiernej mágie a môže na ňu privolať nešťastie, nebrala vážne a drobnú, jemnú sošku umiestnila na rímse svojho krbu.

V nasledujúcich mesiacoch Marcia začala prenasledovať nešťastie. Po zjedení tabličky čokolády sa u nej ohlásili príznaky otravy. Začala chudnúť, veľmi zoslabla, jej koža mala nádych zelenožltej farby. Zlyhávala jej pamäť, len ťažko dokázala vykonávať svoju prácu. Lekára navštívila až potom, keď začala vykašľávať krv. Našli jej tuberkulózný nález na pľúcach. O päť týždňov sa Marcina tuberkulóza zázračným spôsobom stratila.

Krátko po vyzdravení sa ju pokúsili neznáme sily fyzicky zlikvidovať. Bez príčiny jej vybuchol tlakový hrniec. Na tvári, krku a oboch ramenách utrpela popáleniny druhého stupňa.

Onedlho jej zlyhali olejové kachle. Takmer zhorela vo vlastnej izbe. Ešte stále nedávala do súvislosti svoje nešťastia a význam sošky.

O čosi neskoršie, keď ju vnútorný hlas ustavične nabádal, aby spáchala samovraždu, a noc čo noc cítila vedľa seba prítomnosť vyhrážajúceho sa prízraku, zašla za istým známym médiom a prosila ho o radu, čo má robiť. Médiom jej vysvetlilo, že na nej spočíva kliatba, lebo si privlastnila obeťný predmet darovaný bohyni mora lemanji. Kliatby sa môže zbaviť iba tak, že predmet vráti tam, odkiaľ ho zobrala.

Marcia sochu dôkladne preskúmala. Ukázalo sa, že rany po úrazoch a chorobách sú na jej tele presne na miestach, kde sa na soche zachovala pôvodná farba. Keď sochu zanesla späť na morskú pláž pri Santose, jej život sa usporiadala.

Kristína sa vydala, je manželkou evanjelického kňaza. Sme dobrými priateľmi dodnes.

Teda na jeseň roku 1946 som odpočíval v rodnom dome vo Fehérváre.

Dievčatá a ženy ma vyhľadávali, akoby som poznal čosi úplne nové, dôležité a nepoznané.

Jedna z mojich mileniek sa volala pani Freizerová. Bola to tridsaťtriročná vysoká, svetlovlasá a modrooká kráska, vdova po belgickom poľovníkovi.

Desať rokov žila v západnej Afrike so svojím manželom Antonom Freizerom. Jej manžel sa správal k domorodcom a nosičom hrubo a kruto. Černosi po určitom čase už jeho týranie nemohli znášať, a preto požiadali o pomoc slávneho šamana.

Šaman zo susednej dediny získal mŕtve telo muža a na ňom vykonal rituál.

Milénky MIKLÓSA

JANCSÓA

(6)

Na mrtvolu natiahli jednu z Freizerových košiel, niekoľko jeho vlasov začesali do vlasov mŕtveho muža, získali aj drobné nechty, ktoré nalepili na nechty mŕtveho. Telo nakoniec pokrtili menom Anton Freizer, posadali si okolo neho, spievali a bubnovali. Po niekoľkých hodinách šaman prebodol srdce mŕtveho dlhou ihlou. Belgický lovec v tom okamihu zomrel na srdcovú porážku.

- Odkiaľ vieš, čo sa vlastne stalo? - spýtal som sa Viery a pohladkal jej ňadrá.
- Šaman mi to porozprával, - odvetila.
- Šaman?
- Áno. Stala som sa jeho milenkou.
- Bolo ti s ním dobre?
- Nevieš si ani predstaviť, čo tí černosi vedia o sexe!
- Vefa?
- Strašne vefa. Mám ňa to naučiť?
- Naučil - odpovedal som.
- Naučil ňa, - odvetila s dôstojnou vážnosťou.
- Prečo si sa vrátila domov? - spýtal som sa jej uprostred jednej noci.
- Vyštváli ma šamanove manželky.
- Onim to dovolil?
- Šaman bol presne taký zbabělý manžel, aký budeš aj ty. Všetci muži sú rovnakí.
- Čo budeš teraz robiť doma?
- Zatiaľ bývam u rodičov, trochu peňazí mi ostalo po mužovi. Otvorím si obchod.
- Obchod? Aký obchod?
- Obchod so sexom.
- Tu, vo Fehérváre?
- Áno, tu.
- Ty si sa zbláznila!
- Prečo, myslíš si, že by ten obchod nešiel?
- Hádám si nemyslíš, že ti dnes niekto dovolí predávať v Maďarsku umelé penisy a vagíny?
- Skúsím. Poznáš prístroj Ben-Wa?
- Nie.
- Prvýkrát ho použili v Japonsku a dnes je rozšírený po celom svete. Sú to dve guľky veľkosti vajec. Jedna je prázdna, v druhej je drobná olovená guľôčka, ktorá pri najmenšom pohybe naráža na stenu, a tým ju vlastne rozochvieva. Žena si zavedie

prázdnu guľku do pošvy, vtláči ju až po maternicu a potom vsunie druhá guľku. Po vtláčení oboch guľiek si sadne do hojdacieho kresla alebo do hojdacej postele a začne sa pomaly pohybovať. Druhá guľka postupne vibruje a pôsobí aj na prvú vsunutú guľku. Tieto záchvevy vyvolávajú fantasticky intenzívne orgazmy. Okrem iného budem predávať aj takéto guľky...

- Skús, možno sa stane zázrak a poradiť sa ti to.
- Dám preložiť, alebo sama preložím Kámasútru. Poznám ju takmer naspamäť. Čítali sme ju zakaždým spolu s Antonom a potom sme sa celú noc šialene milovali.
- Viera mi priniesla jedno francúzske vydanie Kámasútry. Spolu sme ju čítali.
- Rozkoš Vieru vyslobodzovala z čiernych rámov priestoru a ponárala ju do pokoja ako do mäkkého košateho stromu. S úsmevom som hľadel na jej krásnu tvár.
- Milá profesorka, už sme vyskúšali celú Kámasútru?
- Okrem teba som mala v živote tridsať mužov. To nie je tak veľa.
- Vieš, koľko druhov mužov sa rozoznáva podľa ich kolenbavého údu?
- Tri. Zajac, býk a žrebec.
- Kam patríš ja?
- Ty si žrebec.
- Ďakujem. V tejto prebujnenej mužskej spoločnosti je to dôležité. A ženy? Koľko druhov je žien?
- Ženy sa podľa rozmeru pošvy delia tiež na tri skupiny - srnka, kobyla a slonica. Čo som ja? - spýtala sa so smiechom.
- Si srnka, moja drahá. A keď som ja žrebec, tak naše splynutie sa pokladá za najvzrušujúcejšie. Ako si to prežívala ty?
- Šaliam pri tebe, - odpovedala s úsmevom.
- Miluješ ma?
- Strašne.
- Opakuj mi to!
- Milujem ňa, milujem ňa, milujem ňa!
- Viera Freizerová neotvorila sexshop v Székesfehérváre. Presťahovala sa do Budapešti a vydala sa za amerického plukovníka Johna Webstera, ktorý bol mimochodom miliónár. Webster padol v kórejskej

vojne a Viera znovu ovdovela. Dnes žije v New Yorku, má sedemdesiatpäť a jedinú starosť - ako právne zabezpečiť po svojej smrti blahobyť svojim dvom pinčlíkom.

Zakaždým, keď som v New Yorku, tak ju navštívim. Na čestnom mieste v jej knižnici sa vyníma Kámasútra v najrôznejších vydaniach. Raz som ich zrátal. Túto indickú "príručku" lásky mala v tridsiatich dvoch jazykových mutáciách.

- Pamätáš sa ešte na plán sexshopu vo Fehérváre? - spýtal som sa jej s úsmevom.
- Nezabudla som. Vieš, čo som urobila, keď som počula prvýkrát o AIDS-e? Okamžite som kúpila tri podniky na výrobu ochranných prostriedkov. Dali mi ich takmer zadarmo, nik nemal o ne záujem, boli nerentabilné. V tom čase totiž netušili, že guma ešte pomerne dlho ostane jediným spoľahlivým ochranným prostriedkom.
- Viera, ty si geniálna.
- Odvtedy sa mi táto investícia päťnásobne vrátila.
- Peniaze na film nedáš?
- Film sa mi brídí.
- Prečo? Mohla by si si to dať odpísať z daní...
- Po Johnovej smrti som nejaký čas žila s manželom, filmovým režisérom Henrym Thackerom.
- Sklamal ňa?
- Mala som ho veľmi rada, skoro ako teba, drahý môj.
- Ublížoval ti?
- Otrávil ma.
- Otrávil...?
- Áno. Mám cukrovku. Liečia ma inzulínom. Keď sa ku mne Henry nasťahoval, dával mi injekcie. Systematicky mi predávkovával inzulín. Takmer som zomrela. Celé to pôsobí ako zlá kriminálka. Začala som niečo tušiť a najala som si detektíva. Prichytili ho pri číne. Priznal sa, že ma chcel zabiť kvôli dedičstvu. Zomrel vo väzení.
- Nie každý režisér je kriminálnik!
- Viem, drahý, ale nemôžem za to. Keď počujem slovo film, dostávam zimnicu.

Preklad: Gizela Miháliková
Pokračovanie v budúcom čísle.

Foto: Szóvári Gyula

PRIPÚTANÝ

Päťstoštrnásť mileniek. Je to veľa alebo málo? Pýta sa spisovateľ a filmový kritik Gyula Hernády vo svojej knihe rozhovorov s priateľom Miklósom Jancsóom, režisérom, bohémom, umelcom, diablom... Z dlhých rozhovorov vznikli spomienky veselé i smutné, vrzušujúce a možno pre niekoho i nudné. V siedmom pokračovaní vybraných častí z Hernádyho knihy sa vrátime do obdobia po skončení druhej svetovej vojny, kedy mladý Jancsó nastupuje na katedru filmovej réžie a vnára sa do bezstarostného študentského života v budapeštianskom kolégiu.

Počas pobytu vo fehérvárskom sanatóriu som často debatoval s mladou mniškou, ktorá neskôr vystúpila z rádu a venovala sa teórii fyziky.

Erzsébet Széherová, v roku 1946 dvadsaťpäťročná, napísala úvahu, ktorú potom poslala významnému teológovi. Práca obsahovala približne tieto tvrdenia: Sú isté predpoklady, že vo vesmíre žijú bytosti s oveľa vyššou inteligenciou ako človek. Je to vlastne celkom prijateľné, lebo vesmír je podľa odhadu štyri až päťkrát starší ako Zem. Tieto inteligentné bytosti disponujú technikou, o ktorej nemáme ani tušenia. Značnú časť vesmíru môžu expanzívne ovládnuť, a my nie sme schopní dokázať ich jestvovanie.

Pokiaľ by sa potvrdila existencia týchto inteligentných bytostí, náboženstvo, najmä otázka medzi Bohom a človekom, by stratilo významovú podstatu. Kresťanské učenie, podľa ktorého Ježiš Kristus ako syn Boží zostúpil na Zem, aby spasil svet, by sa tým úplne spochybnilo. Všetky inteligentné bytosti z iných planét vesmíru by musel vykúpiť Ježiš Kristus, ktorý by sa fyzicky i duševne musel podobať obyvateľom tej-ktorej planéty. Nech by sa ponášali hoci na obrovských desathlavých šarkanov alebo na drobné bytosti s tvárou Ježiša Krista, či mali telo v plynnom skupenstve.

Spočiatku sa pokúšali vyvrátiť teóriu Erzsébet Széherovej. Keď sa im to nepodarilo, vyobcovali ju z cirkvi.

Dievča vystúpilo z mnišského rádu. Istý čas ešte smútila nad svojim osudom, a nakoniec sa stala mojou milenkou.

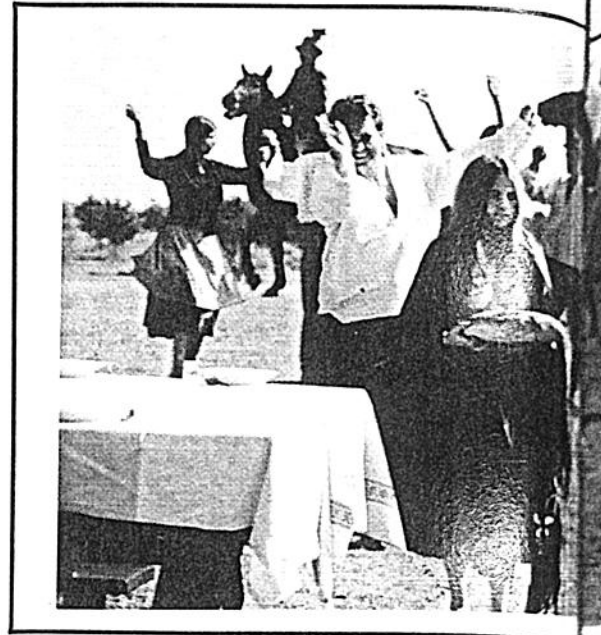
Chodievali sme často na prechádzky. Veľakrát hovorila o Bohu a ťažko sa zmierovala so svojim vyobcovaním.

Hovorí sa, že sa z nej stala talentovaná teoretická fyziky. Napísala úspešnú knihu Boh a moderná fyzika. Pracuje v Nemecku a tú knižku mi poslala. Prečítal som si ju. Erzsébet je vo veciach náboženstva značne skeptická a zdá sa, že sa so svojim konfliktom z mladosti nikdy nevyrovнала.

V jednej z najzaujímavejších častí píše o slobode. Podľa nej je sloboda priestor a čas, zdolávanie prekážok prostredníctvom voľby. Jej základom je informácia, na základe ktorej si voliaci bytosť myslí, že jej voľba je za daných okolností optimálna. Človek sa rozhoduje pre voľbu, lebo má nedostatok informácií. Keby poznal všetky informácie, nemusel by sa rozhodovať voľbou, nepotreboval by „slobodu“. Keďže Boh je v priestore a čase nekonečný a ovláda všetky existujúce informácie, vždy vie, ktorá jeho voľba je optimálna, a preto nepotrebuje alternatívu, nemôže voliť, teda nie je „slobodný“.

Roku 1946 som prišiel do Budapešti. Nebudem sa teraz zmieňovať o svojej politickej dráhe; nazdávam sa, že v tomto kontexte to ani nie je potrebné. Najprv som pracoval v súbore Muhara, potom v národopisnom súbore Árona Kisa. Neskôr som sa nasťahoval do ľudového kolégia Nékosz, kde som býval, pracoval a študoval spolu s hercami.

Zapísal som sa na Katedru filmovej réžie Vysokej divadelnej školy. Pôvodne som chcel byť divadelným režisérom, no pod vplyvom Bélu Balázsa som sa roz-

hodol pre film. Už sa presne nepamätám na jeho konkrétne argumenty.

Mesto bolo zničené, ani ruiny ešte nestihli odpratáť. Napriek tomu sme cítili úžasnú eufóriu prebúdzajúceho sa života po katastrofe, a jemne povedané, vplývalo to aj na náš milostný život. Koe-dukované spoločenstvo kolégia, bohatá presila citu, optimizmus mladých, plný činorodosti i dôvery v budúcnosť, to všetko bolo pareniskom lásky.

Navštevovali nás tanečnice, budúce herečky z iných kolégií, filozofky, medicíny, slovom výber bol obrovský...

Mojou stálou milenkou bola v tom čase Kati B. – veľmi pekné dievča. Po večeroch sme sa vykrádali do opustenej budovy Part klubu vedľa kolégia a tam sme ostávali až do svitania.

V jednu noc sa mi plačúcky priznala, že v roku 1944 vstúpila medzi fašistické Šípové križe a v posledných dňoch obliehania mesta ju prideliili na výpomoc k nemeckej protivzdušnej obrane ako „Blitzmädchen“.

Po jej priznaní som ležal takmer v mdlobách; spomenul som si na Zsuzsu Sternovú. Nikdy viac som sa jej nedokázal dotknúť.

– Ty nešťastnica, ako si sa mohla zapliesť so Šípmými križmi? Veď si nemala ani osemnásť.

– Otec ma tam prihlásil.

– Kde máš otca?

– Vo väzení.

– Čo urobil?

– Nič. Bol členom Šípmých križov, no ničoho sa nedopustil. Preto dostal iba dva roky.

– Priznala si sa tu, v kolégiu, keď si robila prijímačky?

– Nemala som odvahu.

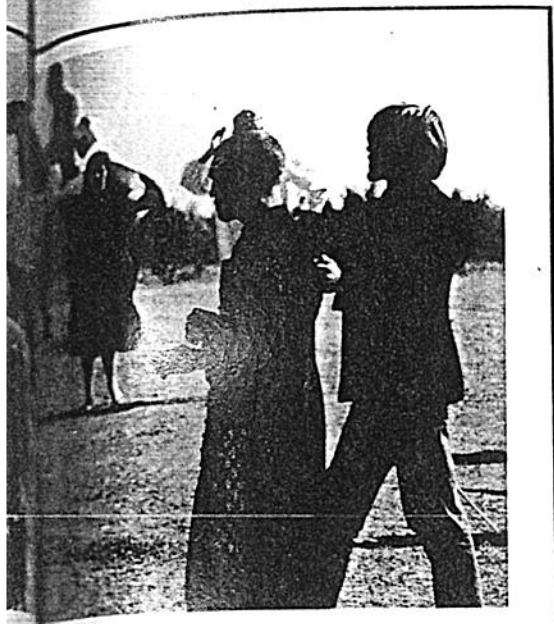
– Čo budeme teraz robiť?

– Milujem ťa!

– Kati, ty to nemôžeš chápať! – povedal som a takmer som sa pritom rozplakal.

– Prišli Šípmé križe, Nemci, otec sa s nimi bavil. Obliekli ma do rovnošaty, po-behovala som okolo diel. Potom odišli a ja som si rovnošatu vyzliekla. Nik o tom nevie, nik ma nevidel. Vie to len otec a ty. Drahý môj, nič zlé som neurobila, ver mi!

MILĚNKY
MIKLÓSA
JANCsóA

– Pozri, ja to nepoviem nikomu, ak to sama neprezradíš. Avšak o jedno ťa prosím: odíď z kolégia.

– Nerozumiem, drahý! Doteraz si ma presviedčal, že ma miluješ. Teraz, keď som sa priznala k svojmu nešťastnému omylu, ma už prestávaš milovať? Všetko sa zmenilo?

– Mal som za manželku Židovku, ktorú som nesmierne miloval a ktorú zastrelili. Už chápeš? Viem, si ešte dieťa, a nevieš, do čoho ťa zaplietol tvoj podlý otec. Neodsudzujem ťa ani nesúdim, no nikdy viac sa ťa už nedotknem. Nie som toho schopný.

Odišla z kolégia a odvtedy som o nej nič nepočul. Hovoríš, že dnes je už starou mamou kdesi v Baranyabénye a že sa veľmi vyľakala, keď si jej povedal, že sa o nej chcem zmeniť. Je mi ľúto. Uveril som jej a aj dnes verím, že nič zlé neurobila. Napriek tomu sú veci, ktoré nezmeníš. A svet, v ktorom sa domovníci stávajú hrdinami, je nešťastný.

V kolégiu a na vysokej škole bolo veľa pekných dievčat. Počas vysokoškolských štúdií som bol už dospelý muž, absolvent práva. Dievčatá mali osemnásť–devätnásť rokov. Nevieš, prečo sa tieto pôvabné dievčatá – dnes už zrelé ženy alebo staré matky – tak vehementne bránia proti uvádzaniu ich mena. Vlastne viem. Prudérna je naša malá krajina!

V sedemdesiatych rokoch som sa zúčastnil so svojim filmom na festivale v Cannes. Stretol som tam starého priateľa, ktorý sa ešte v roku 1946 vysťahoval do Francúzska. Podnikal v oblasti filmu, kupoval, predával. Istá členka maďarskej delegácie, sympatické malé žieňa, sa mu strašne zapáčila. Začal jej dvoriť a nakoniec jeho úsilie nebolo márne; žena s ním strávila v hotelovej izbe dve noci a citili sa vynikajúco.

Tento priateľ neskôr navštívil Maďarsko. Keďže mal krásne spomienky na milostné noci, myslel si, že túto ženu navštívi v jej byte a porozprávajú sa spolu pri káve. Zazvonil. Otvorila mu žena. Priateľ ju srdečne pozdravil. Dáma sa tvárila, akoby ho v živote nevidela, jednoducho ho „nepoznala“. Jej manžel bol totiž doma. Nemala odvahu priznať sa

k známemu. Keď mi to kamarát smutne rozprával, iba som sa usmieval a ani trocha ma to neprekvapilo.

F. E. bola herečka. Milovali sme sa. Nemôžem na ňu zabudnúť, pretože ma takmer zavraždila.

Koniec týždňa sme chceli stráviť na chate môjho priateľa. Pricestoval som tam už vo štvrtok, aby som mohol upratať.

V domčeku som objavil okovy. Nemám ani poňatia, čo robili na chate môjho priateľa, no príliš som si s tým nelámala hlavu. V kolégiu nám často varili cestoviny a ja som pribral. Pomyslel som si, že dvojdnová hladovka mi nezaškodí, a tak som sa okovami pripútal k stípu, ktorý stál uprostred izby. Všetky jedlá a nápoje som predtým umiestnil za hranice svojho dosahu; do soboty schudnem zopár kil, pomyslel som si. Kľúč od pút som zahodil do kúta izby. Bol to dosť hlúpy nápad! F. E. totiž na mňa zabudla a prišla až s trojdňovým meškaním s mierne podnapitou spoločnosťou. Ležal som uprostred izby v mdlobách, nechty mi krvácali, zúfalo som sa driapal po dlážke a snažil som sa dočiahnuť nedosiadnuteľné jedlo a pitie.

F. E. plakala, ja som zúril. Priznala sa, že neprišla preto, lebo sa milovala so spolužiakom z ročníka. Ani som jej neodpovedal.

S touto spoločnosťou prišla čiernovlasá, modrooká ruská dievčina, Mária Nikolajevna. Študovala na lekárskej fakulte. V očiach mala zvláštnu žiaru, ktorá rozpaľovala.

F. E. previnilo nariekala a potom ukázala na Marusju. Vraj iba jej môžem ďakovať za to, že som živý, ona súrila spoločnosť, v zlej predtuche vycitila nebezpečenstvo, ktoré ohrozovalo môj život.

Priateľov som vyhodil a Marusja ostala u mňa na noc.

– Prečo si prišla študovať do Maďarska? – spýtal som sa jej, keď sme sa uspokojení k sebe pritulili na pohovke.

Celkom dobre vedela po maďarsky. – Poslal ma sem Wolf Messing, – odpovedala.

– Kto to je? – spýtal som sa.

– Najúžasnejší človek na svete. Kúzelník.

– Bola si jeho milenkou?

– Áno.

– A?

– Zamiloval sa do istej Gruzinky.

– Nehneváš sa naňho?

– Nemožno sa naňho hnevať.

– A prečo ťa poslal práve sem?

– Povedal mi, že v Maďarsku nájdem muža, ktorého hľadám od detstva.

– Že by som to bol práve ja? – spýtal som sa s úsmevom.

– Nie, drahý, ty to nie si.

– Ako vieš?

– To by som vedela. Ešte neprišiel ten čas.

– Povedz mi niečo o tom Messingovi.

– Ešte si o ňom nepočul?

– Ani slovo.

– Narodil sa roku 1899 v Poľsku. Bol vo svete známy – stretol sa s Einsteinom, Freudom, Gándhim. A aj so Stalinom. V roku 1940 veštil pád Hitlera. Nemci vypísali za jeho hlavu dvestotisíc mariek.

– A teraz je kde?

– Doma, v Moskve.

– Stalin uznáva parapsychológiu?

– Nie, verí iba Messingovi. Najprv však musel psychologickou metódou vylúpiť banku. V sprievode dvoch pracovníkov ministerstva vnútra vošiel do jednej z moskovských bánk.

Pred pokladníka položil prázdny list papiera vytrhnutého zo zošita a poctivému úradníkovi vsugeroval, že je to poukážka na stotisíc rubľov. Pokladník mu bez váhania vyplatil túto obrovskú sumu, a keď Messing s dvoma „dozorcami“ priniesol peniaze späť, dostal srdcový záchvat.

– Naozaj je to zaujímavé.

– Dokázal zvládnuť aj komplikovanejšiu úlohu. Stalin mu prikázal, aby prenikol do jeho „dače“ v Kuncveze bez povolenia. Vieš si predstaviť, aké to bolo ťažké! Celý kraj plný pracovníkov tajnej služby, agentov a telesných strážcov. Messingovi sa to podarilo. Jedného krásneho dňa sa otvorili dvere Stalinovej pracovne – strážcovia zdvorilo ustupovali nabok – a v nich sa objavil Messing. Keď sa ho zarazený Stalin opýtal, ako sa mu to podarilo, lakonicky odpovedal: „Stráži a personálu som vsugeroval, že som Berija.“ Berija mal totiž k Stalinovi voľný vstup. Messing na začiatku vojny predpovedal, že sa skončí začiatkom mája 1945 vtrhnutím sovietskych tankov do Berlína. Tvrdí sa, že Stalin ho zneužíval aj na nekalé ciele, no mne zakaždým tvrdil, že konal iba v záujme vlasti.

– Naučila si sa od neho niečo?

– To sa nedá naučiť.

– Ako si potom mohla tušiť, že som tu bol v nebezpečenstve?

– To nič neznamená, je to iba trocha teľepatie...

Naša láska netrvala dlho. Naozaj stretla muža, ktorého hľadala od detstva. Vydala sa za Zoltána Kolossyho, profesora internistu, a žijú spolu dodnes. Majú troch synov a päť vnukov. Ostali sme dobrými priateľmi. Marusja už nikdy viac predtým nehovorila o Messingovi. Keď som sa naňho spýtal, tvárila sa, akoby otázku nepočula. Neskôr som sa o to už ani nepokúšal.

Raz som mal nejakú prácu v Soroksáre. Vydal som sa na cestu preplneným autobusom z námestia Boráros. Stál som vzadu a predtým mnou stála korpulentná pani. Po dlhom trmácaní som sa ocitol takmer na jej tele. Aj jej sa hra pozdávala, a kým sme došli na konečnú v Soroksári, bol som aj ja v ciele.

Vystúpili sme a ja som sa jej predstavil. Prijemne a bezprostredne prijala môj záujem o ňu. Volala sa Annamária Grünwaldská, bola to majsterka, ktorá preplávala Balaton. Už počas cesty v autobuse som cítil, aké pevné je jej telo a že zadok a chrbát má samý sval.

Bývala v príjemnom byte na Deákovom námestí, kam som často chodieval. Mala takú úzku, svalnatú vagínu, s akou som sa nikdy predtým ani potom nestretol.

Ani tento pomer netrval dlho. Chcela totiž, aby som si ju zobral za manželku.

Z knihy G. Hernády:
Milénky Miklósa Jancsóa
Preklad: Gizela Miháliková

Pokračovanie v budúcom čísle.

BRIGITTE

TY SI ČARODEJNICA!

„Orgasmus je biely plod,“ – vzdychá Jancsó a venuje sa ďalšiemu ošiaľu s menom Brigitte Bardot. Na festivale v Cannes stretáva zvodca krásnu mulatku, ktorú prenasleduje žiarlivý milenec. Ako to všetko dopadne, dozvieme sa v ďalšom pokračovaní spomienok maďarského režiséra.

Milén
(X).
34

MIKLÓSA
JANCSÓA

Po uvedení filmu *Svieži vietor* som pozdravil obecenstvo vo veľkej festivalovej sále v Cannes, potom sme nastúpili na Jacquov obrovský motorový čln a odplávali do Port Grimsudu, nového letoviska pri Saini-Tropez, pripomínajúceho Benátky. Hlavné tepny v tomto meste tvoria kanály, možno sa tam pohybovať iba na čnoch. Priemyselní baróni, aristokrati, novodobí zbohatlíci, snobí si kúpili luxusné domy za fantastické ceny. Jacquova vila bola tiež veľmi elegantná, vyzýva vo honosná.

Raz som tam ostal sám, domáci pán spolu s Martou (Martou Mészárosovou, manželkou M. J. – pozn. preklad.) zaskočili do Saint-Tropez na nákup. Vyhlíadal som si tam jeden celkom slušný hostinec na brehu mora, ktorý – keďže sa ešte nezačala letná sezóna – bol úplne prázdny.

Tesne vedľa brehu som si sadol k malému stolíku. Pozoroval som blankytnú hladinu, vzdialené pohoria, môžem povedať, že som bol takmer šťastný. Zrazu ma pochýtil zvláštny nepokoj, v celom tele som cítil akési neurčité napätie.

Otočil som sa.

Pri jednom zo zadných stolov ležal obrovský gepard a pozoroval ma. V žilách mi stuhla

krv. Čašníka ani hosti nikde nebolo.

Sedel som ako prikovaný, on nehybne ležal. Hľadel som na neho ako zhypnotizovaný, on ma bez vzrušenia fixoval, akoby rozmýšľal, či mu stojí za to postaviť sa a roztrhať ma na franforce.

Neskôr prišiel jeho pán, miestny zverolekár. Keď som mu začal nadávať, mladý muž mi so smiechom vysvetľoval, že jeho Gazela je úplne neškodná, ešte nikdy nikomu neublížila.

Po obede sme odchádzali takmer súčasne. Jeden z čašníkov pohladkal Gazelu po hlave. Zvieru ma takmer odtrhlo pravú ruku. Začala striekať krv, prišla húkajúca záchránka a ja som sa na roztrásených nohách ponáhľal domov.

Jacques ma predstavil B. Bardot. Raz sme sa išli previezť na motorovom člne. Zastavili sme sa pred prízemnou vilou postavenou v jednoduchom štýle a zakotvili sme. Jacques začal volať: „Brigitte! Brigitte!“ O chvíľu a objavila.

Mala na sebe bikiny. Na prostredníku pravej nohy mala dve kurie oká. Hviezdy človek často vidá na fotografiách, preto naňho potom určité ich nedostatky môžu zapôsobiť, ako keď malé dieťa vidí súložie svojich rodičov. Má dojem, že videlo niečo strašne neprístojné, hoci sa pozerá na najprirodzenejšiu pohyblivú sochu fudskej lásky.

Brigitte k nám bola milá, spytovala sa na svojho syna, ponúkla nám nápoje. Jej partner – veľmi mladý čiernovlasý vysokoškôľák – bol tichý a múdry chlapec.

Popoludní sme sa vykúpali v mori a na druhý deň nás pozvala s tým, že bude sama, priateľ sa musí vrátiť do Paríža.

Na druhý deň som zbytočne prehovárал Martu. Veľmi sa spriatelila s Jacquesovou manželkou, vydali sa opäť na nákupy. Jacques sa usmieval:

– Ja zase musím do Cannes, takže ostaneš s Brigitou sám. Dúfam, že sa ti podarí ju presvedčiť, aby s tebou nakúpala.

– Pokúsím sa, – odpovedal som trochu neisto.

– Nesmieš zabudnúť na jedno: nevychvaľuj režiséra Vadima.

– To nebude také ťažké.

– Mám pocit, že by chcela robiť na niečom vážnom.

– Porozprávam jej príbeh o advokátke.

– O čo tam vlastne ide? – spýtal sa.

– Za načiátku storočia sa mladá advokátka dopustí vraždy, aby dokázala, že úrady za každým hľadajú páchatelia medzi chudobnými. Vraždu nakoniec prišijú jednej nešťastnej cigánke a obesia ju... Advokátka až po vykonaní popravy prizná pred verejnosťou svoj čin a spácha samovraždu.

– To sa jej nebude páčiť.

– Prečo?

– Lebo nikdy neprijala zásadu, že účel svätí prostriedky. Nemyslí si, že nie je dosť múdra! Je! Až príliš!

– Nepoznám ju.

– Tak teraz ju spoznáš.

Jacques sa ospravedlnil, že musí odísť, Brigitte to naozaj bolo veľmi ľuto, no príliš ho nezdržiavala.

Ostali sme sami. Nepamätám sa už presne na náš rozhovor, napriek tomu sa ho pokúsím zrekonštruovať:

– Videla som váš film *Beznádejní* (Szegénylegények). Pekný film, – povedala a našpúlila pery.

– Ďakujem, – odpovedal som s prihlúplou prostorekosťou.

– Ešte nikdy som nebola v Maďarsku. Hovorí sa, že je to pekná krajina.

– Áno, je zaujímavá.

– Koľko filmov ste doteraz nakrútili?

– Šesť. A vy?

– Narátala som ich. Veľa. Videli ste niekto-ré?

– Áno, myslím, že všetky.

– A páčili sa vám?

– Áno. Veľmi sa mi páčili.

– Hovoríte to iba zo zdvorilosti?

– Nemám takú povahu. Povedzte, kto bude váš nasledujúci manžel?

– Nevieť, no veľkú chuť na manželstvo nemám. Mimochodom, kladiete dobré otázky.

– Chcel by som s vami nakrútiť film.

– Ja po tom netúžim.

– Prečo? – spýtal som sa prekvapene.

– Vás nezaujima psychológia?

– Nemáte pravdu. Mňa psychológia zaujíma.

– Vy ste štrukturalista a ja som existencialistka.

– Tie dve veci sa vo filme veľmi dobre zne-sú.

– Dáte si whisky?

– Prosim.

Vypili sme si. Potom si ku mne sadla, vzala moju tvár do dlani a pobožkala ma.

Zahľadel som sa na ňu. Skúmal som jej hrubé kaprie pery, široké nozdry, pritom som sledoval jej začudované, spytujúce sa oči, oddaný a pritom drzý panovačný pohľad, jej sú-merné dlhé stehná, pôvabné, proti mne sa tý-čiace ňadrá.

Cez izbu prebehli dvaja nádherní psi ako dvaja bieli archanjeli.

Orgazmus je biely plod. Snehobiely. Nieko, kto nie je v izbe, iba jeho obraz sa mihá v úzadí, ho rozkrajuje jagavým nožom blesku medzi zaobalenými hrotmi stavcov, ale jeho zásahom sa v zlomku okamihu naplní vesmír výkrikmi, revom, stonaním zmietajúcich sa zlatých tieňov s prichuťou bieleho plodu lásky.

Vyšli sme si k moru, asi pol hodiny sme plávali a potom sme sa opäť oddali hlaholu zvonov, nezabuduteľnému tichu po duniacom cvale koni.

Ležali sme vedľa seba. Celé hodiny mlčala, neprehovorila ani slova. Aj ja som mlčal. Mal som pocit, ako keby som bol dávno zomrel a akoby ma smrť vyhľadala sprevádzajúc niekoho a v tele toho druhého sa rozochvievali šipy šťastia.

Jacques sa vrátil až večer a s úsmevom sa na nás pozeral:

– Brigitte, ty si čarodajnica.

– Prečo?

– Lebo keď si si kvôli mojej hlúposti podre-zala žily, diabol ti vymenil krv.

– Netrep hlúposti!

– To myslím vážne, teraz naozaj nežartujem.

– Choď niekam!

– Budeš s Miklósom nakrúcať?

– Asi sotva – odpovedal som smutne.

– Prečo nie?

– Brigitte hovorí, že ma nezaujima psychológia a ja zas iba to.

– Ešte si to rozmyslí.

– Potešil by som sa, – odpovedal som.

Brigitte nás odprevadila k člnu. Pobožkali sme sa. Tak ticho a pozorne, že Jacques sa s rozpakmi odvrátil. Odvtedy som sa s Brigitte Bardot nestretol.

Na druhý deň sme sa vrátili do Cannes. Oslavovali sme tam hlavného predstaviteľa i producenta filmu *Sirokkó* (Teplý vietor z juhu), Jacquesa, ktorý na ten deň prenajal všetky priestory kasína v Cannes. Od nejakej firmy dostal do daru sto fliaš whisky ako reklamu, celú noc sme nasávali. V nápoji, prisa-hám, bol jed. Všetci z neho začali bláznit. Pozvali sme tam strašne veľa hostí, okrem iných aj pätnásťčlennú maďarskú delegáciu.

Najkrajšou ženou medzi hosťami bola nepochybné Marpessa Dawn, hlavná predstaviteľka filmu *Orfeu Negro*. Tancoval som s ňou do rána. Veľmi sa mi páčila a snáď aj ja jej. Jednoducho netancovala s nikým iným, iba so mnou.

Do rána boli všetci opití a pobláznení. Ti, čo patrili k sebe, sa začali mlátiť, aj my s Martou sme sa pohádali. Charrierova manželka Fran-ce ho nevpustila do hotelovej izby, spal vo fo-teli pred dverami. Keď sa potom nejako pred-sa len dostal dnu, zmlátil ju.

Hrdinovia noci sa okolo obeda začali po-

stupne objavovať na morskej pláži. Na tvárach, hrdľách, čelách mali stopy po tej otráve-nej whisky. S úsmevmi sme sa navzájom skú-mali, potom sme sa s chuťou šli naobedovať.

Marta odcestovala s Maďarmi domov, do Paríža som sa vracal sám. S Marpessou som sa dohodovil, že si zatelefonujeme. Býval som v hoteli Montalambert. Uč na druhý deň ráno ma čakal odkaz na recepcii, aby sme sa na obed stretli na Champs-Élysées v kaviarni Fouquet.

Keď Marpessa vošla dnu, všetci hostia sa obzreli. Mnohí si ešte pamätali film *Orfeu Negro*, ale aj ten, kto film vôbec nepoznal, sa zahľadel na krásnu ženu tmavej pleti.

Tri dni sme nevstali z postele, jedlo a pitie nám nosili do izby. Nemohol som sa nabažiť nádherného Marpessinho tela, sviežich a originálnych prejavov jej ducha. Len jedno som nechápal, prečo občas podíde k oknu a poze-rá sa dolu na ulicu.

– Prečo si taká nepokojná? – spýtal som sa ustarane.

– Mám strach z Feliciena.

– Kto to je?

– Jeden z mojich producentov. Je do mňa na smrť zamilovaný, ušla som mu. Určite ma nájde.

– Povedala si, kam ideš?

– Nie, ale uhadne to. Keď sme v Cannes spolu celú noc tancovali, na úsvite ma zmlá-til.

– To spôsobila tá otrávená whisky, – pove-dal som upokojujúco.

– Nie, ten chlapec je blázon. V Brazílii sú iné zvyky, drahý môj! Tam keď niekoho nieko-oklame, musí zomrieť.

– Nemaj strach, moja milá. Snáď si nemys-liš, že ťa chce zavraždiť?

– Buď mňa, alebo teba. Miklós, ja mám strach!

– Mám tu priateľa, ktorý pozná polovicu policajtov. Mám ho upozorniť?

– Urob to!

Zavolať som Gyurimu Szücsovi. Spýtal som sa ho, či má ešte staré kontakty s policiou, ktoré nadviazal počas odboja. Gyuri bol totiž partizán. Ochotne mi sľúbil pomoc. O pol hodiny mi zavolať, aby sme neopúšťali hotel, že nás jeho priatelia ochránia.

Popoludní sa u nás objavili dvaja detektívi, od Marpessy si vypýtali Felicienovu fotografiu, potom zdvorilo pozdravili a odišli.

V noci nám ktosi zaklopal na dvere. Prvá sa prebrala Marpessa. Zobudila ma a vydesene mi šepkala do ucha:

– Je tu.

– Kto tu je?

– Felicien.

– Vylúčené. To budú detektívi...

Ktosi znovu zaklopal. Podišiel som ku dve-rám, uší pritiačil ku kľúčovej diere a načúval som. Nieko skúšal otvoriť kľúčom, potom sa dvere odchyľili.

Vo dverách stál Felicien, v ruke držal pištoľ. Mňa zahnal do kúta, Marpessu vyzval, aby sa obliekla. Už bola takmer oblečená, už si zapí-nala blúzku, keď sa prudko otvorili dvere a do izby vtrhli dvaja detektívi. Feliciena zrazilí a nasadili mu okovy. Celé sa to odohralo za niekoľko sekúnd. Nepovedali ani slova, len odviekli votrelca.

Na druhý deň mi na policii oznámili, že Feli-cien je predbežne zadržaný, postavia ho pred súd a niet dôvodov na obavy.

Marpessa nasadla na lietadlo ani mne ne-prezradila, kam ide.

Brazíliu som odvtedy navštívil niekoľkokrát. Vždy som sa vypytoval na Marpessu Dawn. Všetci ktorých sa pýtam – producenti, agen-túry, herci – sa iba usmievaajú. Neodpovedia, iba sa usmievaajú.

Z knihy G. Hernádi: Milenky Miklósa Jan-csóa

Preklad: Gizela Miháliková
Foto: Demeter Miklós
Pokračovanie v budúcom čísle

ZOBER SI MA ZA ŽENU!

MIKLÓSA
JANCSÓA

Milénky

Modelka, herečka, poetka, tanečníčka, maliarka, Čínanka. Postoj aspoň chvíľu, si krásna!

Režisér Miklós Jancsó pokračuje v spomienkach na ženy svojho života.

Ida Székelyová bola modelka. Prvýkrát mi o nej rozprával môj priateľ Pali Kézdy. Prišla z vidieka a prihlásila sa ako modelka na Vysokú školu výtvarných umení. Palimu sa zapáčila, tak ju zobral k sebe, aby mu stála ako model.

Ida sa vyzliekla a postavila sa na podstavec. Vtom teplota v ateliéri začala stúpať, z dvadsiatich stupňov sa vyšplhala na tridsaťšesť. Pali sa celý rozpálil. Zobral Idu za ruku, vyviedol ju do záhrady a postavil k stene. Kým sa vrátil, teplota klesla na pôvodných dvadsať stupňov. Zavolať dievča späť a o štvrt hodiny z neho opäť tiekol cicerkom pot, v ateliéri bolo znovu tridsaťšesť stupňov.

– Predstaviš mi ju? – spýtal som sa.

– Samozrejme. Zaskoč ku mne hore. Idu odvtedy používam namiesto kachlí.

Bola naozaj rozpálená, zohriala studenú izbu i predmety v nej. Naši priatelia ju obdivovali. Zaľúbila sa do mňa. Opustila Paliho, ktorý sa odvtedy

so mnou nerozpráva, a presťahovala sa ku mne. Ida doslova horela. Šiel som s ňou k lekárovi, do nemocnice, no nevedeli jej pomôcť. Nenašli u nej nijakú organickú poruchu. Len sa čudovali, krútili hlavami a potom ju prepustili.

Niekedy zájdem na cintorín na Vlčej lúke. Leží tam pri stene. V zime – nech je sneh hocako vysoký – okolo jej hrobu sa ledva trochu udrží.

L. F. bola herečka. Pamätám si ju najmä preto, že len vtedy bola ochotná si ku mne fahnúť, keď som z nej najprv stiahol úplne nové nohavičky. Byť bol plný nových nohavičiek, lebo každé si obliekala iba raz.

Bolo to milé dievča. Spolu sme chodili na zájazdy z kolégia po vidieku. Dostali sme sa aj do jej rodiska v župe Hajdú. Jej rodičia – sedliaci – nás priateľsky prijali a celú spoločnosť pohostili. F. mala krásnu osemnásťročnú sestru. Mňa ubytovali na noc u nich v čistej izbe, ostatných v miestnej škole.

F. v noci prišla ku mne do izby aj so svojou sestrou. Vyzliekla ju tak rýchlo a šikovne, že som sa nezmohol na slovo. Do rána sme sa milovali v trojici. Zo začiatku som bol zmätený, no pri pohľade na krásne a odvážne výkony sestier som sa úplne uvoľnil a začal ich aj ja objímať a bozkávať. F. som za to dodnes vďačný.

O pol roka prišla aj jej sestra do Budapešti. Študovala filológiu. Často sme sa stretávali a trávievali spolu noci. No a ako rýchlo sme sa spoznali, tak rýchlo sme sa aj rozišli. Ledva si pamätám jej meno.

Na vysokej škole a v internáte som mal veľa dievčat. Takých päťdesiat až šesťdesiat. Všetky uvádzal by bolo zbytočné. Spomeniem iba tie, ktoré sa v mojom ľúbostnom živote zapísali tak, že na ne jednoducho nedokážem zabudnúť.

K. E. je poetka. V súvislosti s ňou si spomínam na jeden nezabudnuteľný rozhovor.

– Čím ma budeš vydieľať ty? – spýtala sa, pričom svoje holé ňadrá vtlačala do mojich dlani.

– Budem ti citovať z Biblie. O láske, vernosti. Celé strany. Miluješ ma vôbec?

– Veľmi ťa milujem, – odvetila.

– A čo máš na mne rada?

– Mám to začať vymenúvať?

– Áno! Všetko mi povedz!

– Milujem tvoje vlasy. Sú ako najtichší les, ktorý si sám Boh vymyslel pre seba. Tvoje čelo, po ktorom sa pasú dokonalé žrebce a v ich erdzani sa skrýva všetko, o čom som v detstve snívala. Snívam sa mi, že v jedno ráno nevyjde slnko a všetko bude osvetľovať jediné mužské čelo. Po zemi budú ležať telá milencov a ženy svojimi stehnami zatarasia cestu diablom, keď budú chcieť kastrovať impozantné telá mužov. No zbytočne budú vyvážať a štekajú, anjeli so zlatými nožnicami vykastrujú ich.

– Ty bláznivá poetka! – vykrikoval som.

– Mám pokračovať?

– Áno, ale nie slovami!

– Poď, fahni si na mňa;

– Tu som, drahá! Príviň ma silnejšie!

Ako epileptik som sa zvíjal na jej pevnom tele. Roku 1949 som sa prvýkrát oženil. Za ženu som si zobral Katu Wowesnygovú. Dejiny Zsuzsu Sternovú zabili skôr, než som svoj manželský vzťah s ňou stihol legalizovať.

Katu som spoznal v internáte pre tanečníkov a zamilovali sme sa do seba. Bolo to pekné dievča, výborne tancovala. Porodila mi dve deti, Katu a Nyika. Obaja sú už dospelí – Kata je keramička. Nyika kameraman.

Spoločiatku sme nemali byť a často sme sa sťahovali. Začínali sme v podnámne na ulici Stefánia. Bývali sme u dvoch sestier, ktoré boli predtým prostitútkami kdesi v Egypte. Pred návratom domov robili v nejakej artistickej agentúre. Ubytovali nás v suteréne s obuvníckym učňom. Jedna z nich mala postihnutú dcéru a tento učeň ju dostal do druhého stavu. Pravidelné škandály sa už nedali vydržať, a tak sme šli ďalej.

Nasťahovali sme sa do suterénu istej vily na ulici Gyarmat. Bývali sme v obrovskej miestnosti tridsaťkrát dvadsať metrov, ku ktorej patrila aj malá kúpeľnička.

Kati bola veľmi tolerantná manželka, až do konca sme žili vo „voľnom“ manželstve.

Jej otec bol sedlár, ktorý uniesol dcéru bohaté-

ho zlatníka. Zo začiatku bývali v dome jej rodičov. Zlatník však do konca života so svojím zaťom neprehovoril ani slovo. Mimochodom, bol to veľmi zvláštny človek. Rozprávali mi, že raz so svojimi priateľmi odcestoval „na výlet“ do Berlína. Celou cestou mastil karty a ani raz sa nepozrel von oknom. Aj Dunaj videl vo svojom živote iba dvakrát. Pochádzal z Kiskundfélegyázu a okrem Budapešti a rodného mesta ho nič iné nezaujímalo.

S Katou sme sa znášali veľmi dobre, ja som mal svoje milenky, ona milencov.

Spoločiatku som pracoval v štúdiu spravodajského a dokumentárneho filmu. Často som cestoval na vidiek a tam som vždy našiel nejakú, ktorá sa so mnou podelila o svoju posteľ.

Erika Mäderová je maliarka zo Szolnoku. Robil som s ňou reportáž a potom ma pozvala na večeru. Mala okolo tridsať, čierne vlasy a iskrivé oči. Bola dvakrát rozvedená a vo vkusne zariadenom dome s trstinovou strechou žila sama.

Ostal som u nej na noc. Ukázala mi svoje obrazy, rozvešané po stenách ateliéru. V duchu som ju nazval vtipnou Gogolkou. Maľovala obrovské červené nosy, na ktorých sa vynímali svetlozelené farebné bodky. Na mape jej recesistického umenia sa ryby, mačky či slony menili na tichých a veselých klaunov, na bytosti rovnocenné ľudským klaunom. Vyzliekli sme sa a fahli si na jej širokú posteľ.

– Si talentovaná, – povedal som jej a pobožkal ju.

– Ustavične ma napadajú, že som formalistka.

– Nevšímaj si ich. Príď hore, do Pešti!

– Aj tam by ma kritizovali. Máš ma rád?

– Samozrejme, že ťa mám rád.

– Je v tom aj láska? – spytovala sa s vážnou tvárou.

– Prečo treba milovať po niekoľkohodinovej známosti s láskou? Nestačí, že sa príjemne citíme?

– Mne to nestačí.

– Prečo?

– Lebo každý sa chce so mnou iba vyspať a potom odíde a zabudne aj pozdraviť.

– Erika, nebuď nespravodlivá.

– Prečo? A ty kedy znova prídeš? Zajtra, o mesiac, o rok?

– Nevieam.

– Aj ty si len taký ako ostatní.

– Možno, drahá, ale nechcem ti ublížiť. Ak sa so mnou nechceš milovať, tak to nerob. Porozprávaj sa. Keďže si rozumná, aj z toho budem mať pôžitok.

– Zbytočne si robil so mnou tú reportáž, aj tak ju nepustia. Pochop, že ma prenasledujú!

– Napriek tomu to skúsím.

– Kto ti povedal, aby si za mnou šiel?

– Kalmán Papp.

– Aj po ňom idú.

– Uznáva ťa. Pokladá ťa za talentovanú.

– Vstaň a choď, prichádza môj milenc. Ak ťa tu nájde, zastreli ťa.

– Kto to je?

– Náčelník miestnej ŠtB, podplukovník.

– Myslíš, Erika, že nie si normálna.

– Zmizni!

Vstal som, obliekol som sa a vrátil do hotela. Nikdy viac som nešiel robiť reportáž do Szolnoku.

S. V. bola herečka. Kata nebola doma, tak som ju zobral k nám. Milovali sme sa, bolo nám spolu príjemne.

O dva dni, keď som ju stretol na ulici, mi neodzdrazil.

– Prečo mi neodpovedáš na pozdrav? – spýtal som sa jej.

– Lebo si všetkým vytrúbil, že som s tebou spala.

– Nikomu som nič nepovedal. Komu by som o tom rozprával?

– Celé filmové štúdio o tom hovorí. Aj môj muž sa to dopočul a vyváža.

– Ver mi, že som pred nikým ani necekol.

– Klameš! – odvrkla nevro a šla ďalej.

Začal som pátrať. Ukázalo sa, že ona sa s tým všetkým pochválila, aby to potom spätne odvdial počula. Aj manželovi sa sama priznala.

Nevedel som posúdiť, či je S. V. perversná, alebo mám byť vlastne hrdý, že sa so mnou všade

vyštatovala. Dnes, keď sa stretne, sa schuti zasmejeme na tejto epizóde. Jemne zvráskavenou rukou iba fahostajne mávne:

– Mladosť, pochabosť! – povie a porozpráva mi klebety, kto s kým mal najnovšie techtle-mechtle.

Na jeseň roku 1956 som strávil tri mesiace v Čine s Armádnym umeleckým súborom. Vrátili sme sa v decembri.

Fantastická krajina, fantastické zážitky. Tragické však bolo prežívať udalosti jesene roku 1956 v takej dialke. Z domova prichádzali úplne protichodné správy. Viackrát sme sa stretli s Čou En-Lajom. Vysvetlil nám, že to, čo sa deje v Maďarsku, je revolúcia a neskôr už kontrarevolúcia. Neistota a obavy o príbuzných vyvolávali v našej vybičovanej nervovej sústave nemalý strach.

Čiňanky k nám boli mimoriadne milé a ustavične sa na nás usmievali. Nedokázal som pochopiť, čo ten ich úsmev znamená – či je to len forma zdvorilosti, alebo je to niečo viac, prípadne prejav náklonnosti a zvedavosti.

Veľa dievčat sa okolo nás krútilo, starali sa o všetko, zabezpečovali celý zájazd. Väčšina z nich už bola v Maďarsku. Študovali u nás, celkom slušne hovorili po maďarsky a robili nám tľmočníčky.

Boli veľmi plaché, ťažko sa s nimi nadväzoval kontakt. Ak niektorú prichytili pri milostnom dobrodružstve, okamžite zmizla z nášho dosahu.

Najvhodnejšie príležitosti sa núkali vo vlaku. Vlakom sme totiž precestovali obrovské vzdialenosti a vtedy mal každý z nás k dispozícii vlastné kupé.

Čínske dievčatá sú veľmi úslužné a vďačné v láske.

Spomínam si na dve z nich.

Jedna sa volala Či Čeng, bola filozofka a bežkyňa na krátke trate. V Pekingu v noci vošla ku mne do izby, vyzliekla sa a fahla si ku mne.

– Prečo si prišla? – spýtal som sa jej a pobožkal ju.

– Páčiš sa mi, – odpovedala s úsmevom.

– Nemáš strach?

– Ale áno, mám.

– Ublíži ti, keď sa dozvedia, že si so mnou bola?

– Áno.

– A predsa si prišla?

– Zober si ma za ženu!

– Nemôžem, drahá, ja už mám manželku.

– Chcela by som žiť v Maďarsku. Cítila som sa tam dobre.

– Príď znova.

– Nepustia ma. Iba vtedy by som mohla, keby si ma niekto zobral za manželku.

– Vraj si veľmi talentovaná bežkyňa.

– Áno, keby som mohla štartovať na olympiáde, zvíťazila by som.

– Aj k nám môžeš prísť. Každý rok usporadúvame atletické preteky.

– No ja som sa zamilovala do teba.

– To som rád. Si milá. Aj ja ťa ľúbim.

– Keby si sa so mnou oženil, bola by som ti povďačná. Celý život by som ti bola vďačná.

– Milá moja, už som ti povedal, že mám doma ženu a dve deti. Poďfa zákonov môžem mať iba jedinú manželku. Veď aj u vás je to tak...

– Tak čo mám robiť?

– Nájdi si tu medzi nami niekoho, kto sa ti zapáči a komu sa aj ty budeš páčiť, a navyše bude aj slobodný.

– No teraz ešte môžem ľubiť teba?

– Poď, drahá!

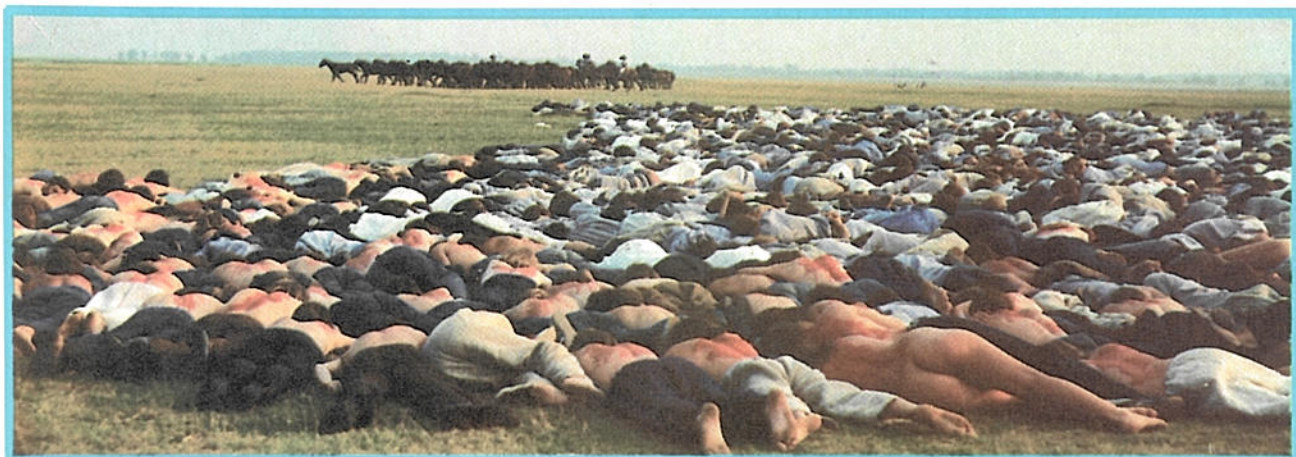
Na svitaní sa vykradla z mojej izby.

O dva týždne si našla ženicha. Béla Feltes, tenorista, si ju zobral za manželku. Niekedy ich stretávam na ulici Ludovej republiky. Vždy sa rituálne pobožkáme a Či Čeng sa pritom usmieva. Doteraz neviem presne odhadnúť význam tohto úsmevu. Je to úsmev výsmevný, fahostajný, cynický, vďačný, alebo prasto iba zdvorilý?

Preklad: Gizela Miháliková

Upravené – pokračovanie v budúcom čísle
Foto: Demeter Miklós

ČAS MÝTOV

„Rozkoš je rozprávka,“ tvrdí maďarský filmový režisér Miklós Jancsó a pokračuje prostredníctvom priateľa Gyulu Hernádiho v spomienkach na náruče svojich priateľiek, milieniek, manželiek...

Druhé dievča sa volalo Li Jün-hao – ako Maova manželka. Pýtal som sa jej, či je v príbuzenskom vzťahu so ženou veľkého vodcu. S úsmevom odvetila: – Podobnosť mien je iba náhoda, – a mávla rukou.

Zaplietol som sa s ňou vo vlaku. Pokazil sa mi žalúdok, dostal som teplotu a cítil som sa strašne zle. Pridelili ju ku mne, aby ma opatrovala. Bola taká nežná, taká pozorná, že o dva dni som už vtipkoval v kupé ako úplne zdravý.

Lin Jün-hao bola veľmi pôvabná. Viem, to, čo teraz hovorím, znie ako fráza, no málo žien mi poskytlo toľko rozkoše ako ona. Jej pery boli také šikovné a úslužné ako nádherné mäkké, vycvičené zvieratko. Svoje kúzla začala na mojom čele a skončila na chodidlách. Jej prsty prelietali po citlivých zónach môjho tela

z miesta na miesto, na otázky, ktoré som jej pritom kládol, rýchlosťou svetla prichádzala odpoveď zo zákutí jej tela.

Pošvu mala takú úzku a svalnatú, že som mal obavy, aby som nedopadol ako onen legendárny milenec, ktorého penis pošva milovanej zovrela takou silou, že nikdy viac sa nedokázali odlúčiť.

Na svitaní som sa zobudil na to, že Li Jün-hao sa nado mnou skláňa a meravo ma pozoruje.

– Stalo sa niečo? – spýtal som sa a pohliadil ju po hlave.

– Mala som strašný sen, – odpovedala a šuchla sa ku mne.

– Čo sa ti prisnilo, drahá?

– Boli sme spolu vo veľkom meste, domy blžali v plameňoch, starci a starinky sa motali po uliciach a ty si plakal.

– Utišila si ma?

– Nie, nepodarilo sa mi to.

– A čo bolo ďalej?

– Potom si mi zmizol. Zbytočne som ťa hľadala, nikde ťa nebolo.

Neskôr som doma porovnával čas jej sna. Li Jün-hao mi svoj sen rozprávala 4. novembra na svitaní.

V decembri sme sa vrátili domov. Návrat bol hrozný. Všade plno mŕtvych, rozstrieľané domy, štrajky, tragédie.

Kata sa počas mojej neprítomnosti zamilovala do istého mladíka. Do roku 1959 sme ešte žili v spoločnom byte, potom sme sa rozišli ako dobrí priatelia.

Okolo roku 1958 som sa zoznámil s Martou Mészárosovou. Pracovala tiež v Spravodajskom a dokumentárnom filme a prisťahovala sa z Rumunska. Bola manželkou tamojšieho maďarského režiséra, ktorému porodila chlapčeka. Dieťa si zobrala so sebou.

Priateľstvo prerástlo v lásku. O Martinom detstve nemusím veľa rozprávať – hoci ide o neuveriteľné príbehy. V *Denníku pre moje deti* (*Napló gyermekeimnek*, 1982) a v *Denníku pre moje lásky* (*Napló szerelmeimnek*, 1987) totiž opisuje zážitky zo svojho života.

Zo začiatku sme bývali v podnájme, neskôr sme dostali byt.

Martin otec, László Mészáros, bol sochár. Patrila medzi najtalentovanejších maďarských sochárov povojnovej generácie. Bol komunist a namiesto študijného pobytu spojeného so štipendijným zabezpečením v Ríme emigroval do Moskvy. Stalin ho však ako mnohých ďalších nešťastných martýrov dal zabiť. Po smrti matky Martu a jej dve mladšie sestričky prichýlili maďarskí emigranti, ktorí tieto represálie prežili, a tak sa neskôr po roku 1945 dostala domov, do Maďarska. Po maďarsky vedela veľmi málo a jej adoptívnu matkou sa stala plukovníčka ministerstva vnútra.

Marta Mészárosová je nonkonformná osoba. Nedokázala sa zmieriť so životným štýlom zabezpečujúcim pohodlie deťom výsadných kádrov. Hľadala vlastný životný postoj i svetonázor. Vysokú školu filmových umení skončila v Moskve a neskôr spolu so svojím manželom pôsobila v Rumunsku. Keď však zistila, že nemá dostatok príležitostí, rozhodla sa pre návrat domov.

Mal som ju rád. Bola temperamentná, no nosila v sebe spomienky na tie strašné roky a stopy hlbokého utrpenia.

Jej adoptívnej matke sa vôbec nepozdávalo, že žije so mnou. Neviem

MIKLÓSA
JANCSÓJA

Milén
(IX).

prečo, no pokladala ma za predstaviteľa dekadencie. Pokúsila sa rozbiť náš vzťah, my sme sa však jej primitívnym snahám iba smiali.

V šesťdesiatych rokoch som začal nakrúcať hrané filmy. **Odvrátená tvár** (*Ol-dás és kötés*, 1963), **Beznádejní** (*Sze-génylegények*, 1965) a **Hviezdy na čiapkach** (*Csillagosok, katonák*, 1967) mali úspech.

A to zmenilo aj môj život. Získal som totiž možnosť sledovať iný, širší prúd informácií. Navštevovali ma zahraniční novinári, chodili sme na festivaly, získali sme veľa nových známych. Celý tento proces som prežíval ako výraznú kvalitatívnu zmenu.

Film **Beznádejní** porotu na festivale v Cannes roku 1967 veľmi nezaulal. Nemal totiž nijakú reklamu a časť poroty ho dokonca prespala. V nasledujúcom roku nominovali na tento festival film **Hviezdy na čiapkach**. Hovorilo sa, že mohol vyhrať aj Zlatú palmu, keby...

V roku 1968 boli vo Francúzsku študentské demonštrácie. Festival prerušili a ceny sa neudelovali.

V Paríži som býval u priateľa Juraja Szücsa. Bol to veľmi milý chlapec, hneď sme sa spriatelili. Bol oporou divadelnej agentúry Marton. Býval som v luxusnom šiestnástom obvode. Odtiaľ sme sledovali v televízii i rozhlase, čo sa vlastne deje, prejavy De Gaulle a ostatné udalosti.

Juraj Szücs ešte pred vypuknutím generálneho štrajku k nám dovedol známeho herca Jacquesa Charriera, bývalého manžela Brigitte Bardot, ktorý videl moje filmy a prejavil záujem o spoluprácu ako producent i ako herec.

Oboznámil som ho s jedným mojím námetom a on ho kúpil. Zaplatil zaň dva-dsaťpäťtisíc frankov. Vtedy – najmä pre nás – to bolo neuveriteľné množstvo peňazí.

Z Paríža sme sa oficiálne presunuli na festival v Pesare. Štrajkovali dopraváci, lietadlová, vlaková ani autokarová doprava nefungovala.

Prenajali sme si teda súkromné auto. Vodič nás za päťsto frankov odviezol na talianske hranice. Cesta bola nádherná, prechádzali sme Alpami po Napoleon-skej ceste.

Maďarská delegácia – Kati Kováčsová, Yvette Bírová, László B. Nagy a ostatní tam už boli.

V Pesare som sa zoznámil s belgickou letuškou Jacqueline Evans. V malíckom bungalove letovala sama na brehu mora. Párkrát prišla do festivalového paláca pozrieť si niektoré filmy. Raz premietali práve moje **Hviezdy na čiapkach**. Film sa jej tak zapáčil, že ma vyhľadala. Martine skupine zorganizovali program na vídeku a dva dni boli mimo mesta. Jednoducho nebolo možné vyhnúť sa tomuto dobrodružstvu. Jacqueline bola vysoká nádherná biela žirafa.

Šli sme spolu na prechádzku a zastavili sa na cintoríne. Zaviedla ma k veľmi zvláštnemu hrobu. Na malom pahorku bola namiesto kríža umiestnená miniatúra dopravného lietadla, drobné okienka boli znútra osvetlené.

– Čí je to hrob? – spýtal som sa.

– Môjho milenca, – odpovedala Jacqueline so slzami v očiach.

– Aj on mal niečo spoločné s lietaním?

– Spolu sme havarovali.

– Aj ty?

– Áno.

– Kde?

– Tu, vedľa Pesara. Bola noc, práve sme sa milovali na jednom zo zadných sedadiel. On bol dolu, ja som na ňom sedela. Keď sme dopadli na zem, predná časť lietadla explodovala, iba sedadlo, na ktorom sme boli my, zostalo neporušené. Charles po náraze zomrel, ja som bola na ňom, takže jeho telo zmiernilo náraz, a tým ma zachránil.

– Prečo si neskončila s lietaním?

– Je to vášeň. Čosi ako heroín či sex.

– Nemáš strach?

– Ani trocha.

Steny bungalova boli plné Charlesových portrétov. Muž sa podobal na mňa. Jacqueline ukázala na fotografie:

– Preto som ťa vyhľadala. Videla som tvoju fotografiu v novinách. Chceš sa so mnou milovať?

– Áno, – odpovedal som ticho.

Rozkoš sa skutočne nedá opísať. Rozkoš je rozprávka, svet sám osebe v nej vydáva svedectvo o rozprávke. V rozkoši sa končí svet, človek vstupuje do mýtov. Čas mýtov je vlastne prejavom súhlasnej túžby – na rozdiel od zamietavej túžby kresťanskej, ktorá nie je ničím iným ako nedostatkom, strachom, utrpením.

Jacqueline bola múdra, počúval som jej čudné slová.

– Poznáš Marka Twaina? – spýtala sa so záhadným úsmevom na tvári.

– Poznám.

– A čo si od neho čítal?

– Toma Sawyera a Huckleberryho Finna.

– Listy zo Zeme si nečítal?

– Nie.

– Píše v nich o tom, aký je rozdiel medzi sexualitou muža a ženy. Robí tam matematické výpočty. Podľa neho je muž schopný uskutočniť za rok sto aktov, žena tritisíc. Muž je schopný za celý život pomilovať sa päťtisíckrát, kým žena stopäťdesiatkrát. Preto teoreticky by mužovi stačila tridsatina ženy, kým žena by potrebovala mať tridsaťčlenný hárem.

Jacqueline bola divoká, hrýzla, škriabala, bránila sa plynutiu času.

Na druhý deň odcestovala a dohodli sme sa, že keď budem v Bruseli, vyhľadám ju.

O rok ma pozvali do Holandska a Belgicka. Zavolať som jej do bytu. Odpovedal mi smutný hlas staršej ženy. Porozprávala mi, že jej dcéra pred tromi mesiacmi zomrela pri leteckej katastrofe v Južnej Afrike. Bez slova som zložil slúchadlo. V ten večer som neprimerane veľa pil.

V roku 1969 uviedli na festivale v Cannes moje filmy **Svieži vietor** (*Fényes szelek*) a mimo súťaže **Sirokkó**. Hlavnú postavu v druhom filme hral Jacques Charrier spolu s Marinou Vlady.

Z Paríža sme zašli do Charrierovho malého kaštieľa, vzdialeného asi štyridsať kilometrov, ktorý prezývali „Moulin“. Tam som stretol jeho novú manželku Frances, ktorú Jacques vyženie v jednej miliónárskej rodine, a jeho deväťročného syna Nicolasa, ktorého mal s B. Bardot.

Jacques je šílenec. Na očiach by mal

mať šesť dioptrií, no vo svojom vozidle sa rúti 140-kilometrovou rýchlosťou bez okuliarov.

Chlapca mu Brigitte porodila v roku 1960, o dva roky neskôr sa už rozviedli. Jacques sa dva razy pokúsil o samovraždu, pobil sa so Samy Freyom, Brigitiným partnerom, skrátka škandál za škandálom. Nakoniec to už ani Brigitte nevydržala s nervami, aj ona si podrezala žily a užila veľkú dávku uspávacích tablietiek. Našťastie ju však včas hospitalizovali a zachránili.

Jacques je šílenec, no pravda je aj to, že takého správneho chlapíka som odvtedy nestretol.

Dvojposchodový „mlyn“ stál uprostred nádherného parku. Pretínal ho potok, v ktorom šantili pstruhy, černošská kuchárka varila obed – slovom všetko fungovalo tak, ako sa to píše v knihách. Strávil som u nich týždeň a cítil som sa tam veľmi príjemne. Popoludní sme striedali do hlinených holubov. Po raňajkách sme sa venovali tenisu, plávali v bazéne na streche domu a hrávali ping-pong uprostred parku. Brigitin syn bol tmavovlasý, milý chlapec, výborne vychádzal s Jacquesovou manželkou a s nami sa čoskoro tiež spriatelil.

Charrier v istý večer čakal svojho suseda, ktorý mal na okoli vinice. Vysoký, štíhly šesťdesiatnik vstúpil na terasu. Hneď som ho spoznal, aj on mňa. No ani jeden z nás nespomenul, že sme sa už stretli, navyše v krajne neprijemnej situácii.

V spoločnosti Juraja Szücsa som spoznal Ilonu, mladú a peknú disidentku. Ešte v tú istú noc ma pozvala do bytu. Bol to luxusne zariadený veľký dom.

– Kde si zohnala taký pekný byt? – spýtal som sa.

– Nepatrí mne, ale môjmu priateľovi.

– Kto to je?

– Majiteľ firmy aero-taxi. Milý chlapec.

– A teraz je kde?

– V Londýne. Sám aj pilotuje. Lietanie je jeho vášeň.

– A kedy sa vráti?

– O tri dni.

Ilona bola milá a oddaná. Na svitaní ma zobudil zvláštny lomoz. Ako keď sa niekto pokúša odomknúť dvere. Zobudil som ju. Vydesene ukázala na balkón: – Vrátil sa! Schovaj sa vonku!

Keďže byt bol na štvrtom poschodí, ťažko by som bol zliezol po odkvapovej rúre, tak som sa radšej ani nepohol a ostal som ležať v posteli.

Do izby vstúpil Charrierov sused. Chvíľu na nás cival, odhadol boccacciovskú situáciu, bez slova vyšiel z bytu a zabuchol za sebou dvere.

Ilona vydesene vyskočila:

– A čo teraz? – spýtala sa celá bledá.

– Nevie. Už sa ti to stalo?

– Áno.

– A ako sa to skončilo?

– Miloval ma ešte viac. Musela som mu porozprávať, aké to bolo... Veľakrát som to musela opakovať...

– Takže sa vlastne nič nestalo.

– Nevie. Mám strach...

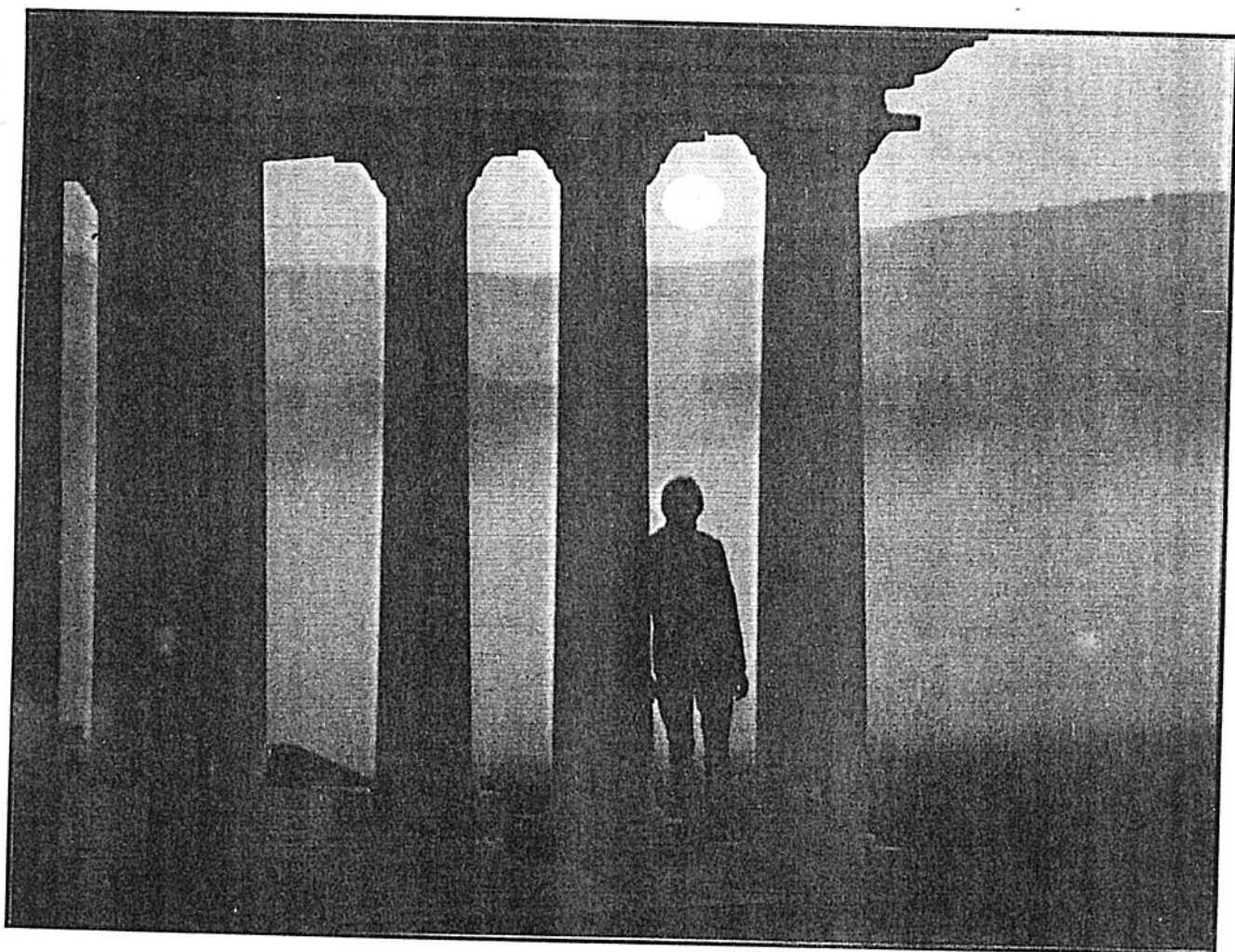
Pokračovanie v budúcom čísle

Preložila: **Gizela Miháliková**

Foto: **Szóvári Gyula**

SYMFÓNIA ORGAZMU

...a vášnivému zraku Jancsósa neunikli ani hviezdy. Hviezdy prvej veľkosti. Monica Vitti, Romy Schneider. Ale ani abstinentka a nymfomanka. Chaplinova milenka – Flora Ross...

MILÉNKY MIKLÓSA JANCSÓA 11

Jedného rána koncom roka 1969 zazvonil u mňa telefón. Ozval sa ženský hlas, ktorý mi po francúzsky oznamoval, že na druhom konci drôtu je Giovanna Galiardi. Je Talianka a prišla za mnou priamo z Ríma. Povoláním je novinárka, vlastne spisovateľka, videla moje filmy a priniesla so sebou jednu novelu, či by som ju nechcel realizovať. Mimochodom, Monica Vitti je jej dobrá priateľka a dala by sa prípadne presvedčiť, aby stvárnila vo filme hlavnú postavu.

S Martou (Meszárosovou pozn. prekl.) sme sa na celej záležitosti iba zasmiali, no do Astórie sme nakoniec predsa zašli.

Privítala nás vysoká kostnatá žena v okuliaroch s poblednutou tvárou. Hovorila bezchybne po francúzsky a okamžite sa potvrdilo, že vo filme, v literatúre i v politike je doma a na svet a umenie má vlastné názory. Jej favičiarstvo nie je len otázkou módnosti, vo všetkom sa stotožňuje s koncepciou poľského filozofa Kolakowského.

Bolo to sympatické dievča. Rozhodol som sa, že do Talianska pocestujem. Odišiel som na prelome rokov 1969–1970 a žil som tam

s prestávkami až do roku 1979. V Ríme s Giovannou, doma s Martou. Marta bola spočiatku tolerantná, no neskôr ju to dráždilo a chcela sa so mnou rozísť. Zbytočne som ju žiadal, aby bola trpezlivá, že moje pôsobenie v Taliansku sa pomaly končí, nepočúvala ma.

S Giovannou sme bývali v Ríme najprv na brehu rieky Tevere, neskôr sme si našli pekný malý byt oproti Panteónu.

Spriatelil som sa s Antonionim, ktorý v tom čase už nežil s Monicou Vittí, no ostali aj naďalej dobrými priateľmi. Jej nový partner Carlo Di Palma bol kameraman, ktorý vynikajúco ovládal svoje remeslo a stal sa jedným z najväčších svetových odborníkov.

Medzi starých Giovanniných priateľov patrili aj Antonioni a Monica Vittí. Roku 1970 sme s Monicou nakrútili film **Pacifistka**. Maďarská novinárka Judit Mátész napísala o herečke knihu, v ktorej opisuje „fiasko“ filmu **Pacifistka** dost detailne. Citujem slová Monicy Vittí zo spomínanej knihy:

„*Jancsó bol pre mňa, žiaľ, veľkým sklamaním. Keď som videla jeho film **Hviezdy na čiapkách**, veľmi sa mi páčil. Bola som podpredsedníčkou poroty filmového festivalu v Cannes. Posekala som sa s ostatnými na nože, aby tento film získal cenu, lebo som ho pokladala za mimoriadne cenné dielo. Vtedy som si pomyslela: Bože, keď by som raz mala možnosť s týmto režisérom pracovať. Zoznámili sme sa nakoniec v Ríme. Zdal sa mi dosť zničený, rozprával, koľko má problémov, a prišiel s ponukou, že má pre mňa námet. Presviedčal ma, ako veľmi potrebuje moju pomoc. Keďže som si ho veľmi vážila, túto pomoc som sa mu pokúsila poskytnúť. S plnou dôverou som sa pustila do nakrúcania, hoci scenár ešte nebol hotový. Okrem toho sa aj tak zakaždým zúčastňujem na písaní scenára. No počas nakrúcania sa niekoľko vecí zmenilo v porovnaní s tým, čo mi sľuboval. Žiaľ, Jancsó som si na základe jeho filmov predstavovala inak. Takže môžem povedať, že pre mňa toto stretnutie nebolo šťastné.*“

Monica Vittí nemusela a ani nemala možnosť presadzovať film **Hviezdy na čiapkách**. Roku 1968, len čo sa festival začal, museli ho pre známe udalosti predčasne ukončiť. Je pravda, že sa jej film páčil, no o nijakom boji nemohlo byť ani reči.

Príčinou tzv. „fiaska“ bola politická situácia v Taliansku. Trochu som sa pokúsil osvetliť štruktúru talianskej „pravice“ a „ľavice“, to sa ale nevidelo ani praviciarom, ani ľaviciarom. Ukázalo sa, že jeden z producentov je zástancom fašizmu, preto by sme ho asi ťažko presviedčali o umeleckých hodnotách filmu. **Pacifistku** umlčali.

Pokiaľ ide o Monicu Vittí, bola do mňa zamilovaná, no ja som jej city neopätovoval. Miloval som totiž Giovannu, a okrem toho som sa nechcel dostať do konfliktu s Moniciným manželom Carlom Di Palma, ktorý bol kameramanom filmu. Najhorším radcom je neopätovaná láska. Priatelia začali umelkyňu strašiť tým, že vzhľadom na politické postoje filmu rozličné politické strany zničia jej kariéru.

Moja metóda filmovej tvorby je skutočne iná, než na čo bola Monica zvyknutá. Ona bola síce hlavnou predstaviteľkou, no aj iní boli nositeľmi niektorých dôležitých prvkov myšlienky a zdá sa, že jej sa tento prehréšok „úbohého maďarského režiséra“ zdal neodpušiteľným zločinom. Netvrdím, že Monica je bez talentu, no jedno je nesporné: skutočný umelecký výkon sa jej podarilo dosiahnuť iba v Antonionihom filmoch. Lutujem, že sa neriadila mojimi režijnými predstavami. **Pacifistka** mohol byť aj podľa jej kritérií úspešný film, keby bola so mnou spolupracovala ako umelkyňa, a nie ako hysterka. Toľko o Monice Vittí.

V tom čase som veľa cestoval po svete

s Giovannou i bez nej. Niekoľko týždňov pred pádom Allendeho som navštívil Chile. Každý pociťoval blížiacu sa katastrofu, no z očí mladých a chudobných planula revolučná odhodlanosť a eufória.

V jednom z veľkých santiagských kín uviedli film **Kým ľud prosí**. Keď sa rozsvietili svetlá, diváci nemo hádam päť minút sedeli ďalej, aby potom zareagovali frenetickou búrkou potlesku.

Večeral som s rodinou generálneho riaditeľa filmu. Na posedení sme analyzovali politickú situáciu. Pri stole bola s nami aj matka mladého funkcionára, múdra sivovlasá pani. Keď sme začali vravieť o budúcnosti Allendeho a revolúcie, dáma sa obrátila na svojho syna a so zaroseným pohľadom povedala: „*Syn môj drahý, vo filme tohto Mađara je zachytený osud našej revolúcie! Taký bude aj náš osud!*“

S niekoľkými chilskými hercami sme neskôr popíjali v hotelovom bare. Jedna dievčina sa iba usmievala, no nechcela s nami piť.

– Prečo nepijete? – spýtal som sa.

– Som abstinentka. Aspoň čo sa pitia týka.

– A v inom nie ste abstinentka?

– V inom nie.

– Ako sa voláte? Pri predstavovaní som nerozumel vaše meno.

– Volám sa Flora Ross.

– Žijete tu, v Chile?

– Cestujem po svete. Z času na čas sa vrátim domov. Mám bohatých rodičov.

– To je dobré.

– Áno, je to dobré.

– A kde ste boli naposledy?

– Vo Švajčiarsku. Bola som Chaplinovou milenkou.

– Áno? – spýtal som sa začudovane.

– Je to veľký ničomník. Chudera Oona.

– Počul som, že žijú v šťastnom manželstve.

– Chaplin v milostných záležitostiach nikdy nebol normálny. V Mexiku si zobral zo strachu za manželku Litu Grey, lebo v šestnástich s ním otehotnela, a keď sa vracali domov do Los Angeles, navrhol jej, aby spáchala samovraždu – nech vyskočí z uhaňajúceho rýchlíka.

– A vy ste sa napriek všetkému do neho zamilovali?

– Áno, inak je to totiž úžasný človek! Keď som ho spoznala, mal sedemdesiat. Bol taký potentný a vynadázdavý, že moji tridsaťroční priatelia sa pri ňom mohli schovať. Rozišla som sa s ním, lebo bol príliš agresívny...

...Vošli sme do mojej izby. Flóra mi porozprávala fantastický príbeh o svojom geniálnom strýkovi – hudobníkovi, ktorého fixnou ideou bolo, že zhudobní tému orgazmu ako najintenzívnejšej formy ľudského bytia a ako jedinú možnosť prežiť niekoľko sekúnd počít vlastnej smrti. Poveril jedného zvučkára, aby rozmiestnil v rôznych bytoch mikrofóny a nahral orgazmy tam žijúcich párov. Celý tento materiál od neho strýko odkúpil a skomponoval symfóniu orgazmu. Potom svoje štúdio spolu so zvučkovým materiálom aj so sebou vyhodil do povetria.

Keby v tú noc bolo bývalo v mojej izbe odpočívacie zariadenie, skladateľa z celého sveta mohli profitovať zo zvučkových materiálov, ktoré by tam nakrútili.

Potom som sa s Flórou rozlúčil.

O niekoľko týždňov zabili Allendeho. Stará pani mala pravdu.

O niekoľko rokov neskôr som sa v jednom parížskom byte zúčastnil na premietaní istého porno filmu. Takmer som spadol zo stoličky, keď som zbadal na obrazovke Flóru Ross v príbehu, ktorý mi kedysi rozprávala o svojom strýkovi. Myslím, že na tom, čo hovorila o svojom vzťahu k Chaplinovi bolo tiež asi toľko pravdy.

Keď som v Paríži, nikdy nezabudnem zájsť

do Boissy-sans-Avoir, dedinky ležiacej štyridsať kilometrov od Paríža, kde je na malom cintoríne pochovaná Romy Schneider. Postojím pred jednoduchým hrobom – keby som bol veriaci, aj by som sa pomodlil – takto sa s ňou iba porozprávam. V týchto rozhovoroch nie je nijaká namyslenosť, ani predstieraný smútok.

– Pozdravujem ťa, Romy! – poviem ticho.

– Som rada, že si prišiel, – odpovie mi.

– Myslím, že si ešte vždy na dobrom mieste.

– Áno, ešte stále som v nebi. Mimo chodom, keď si raz tu, nemôžeš sa viac dostať von, ty hlupáček! Bolo by dobré, milý, keby si sa aj ty obrátil na pravú vieru! Nevypláca sa príliš stavať sa na zadné, aby si potom všetko prehral.

– Stala si sa misionárkou, moja drahá?

– Nie, len nechcem, aby sa ti zle vodilo.

– Dobré, ešte si to rozmyslím. Máš tam aj syna?

– Áno. Aj Dávid je tu.

– Dúfam, že tam nemôže vyliezť na tie vysoké ploty.

– Tu nie sú ploty, Miklós, tu sú len anjeli.

– Mnohí sem za tebou chodia?

– Prichádza ich dosť. Všetci moji milenci ma navštevujú, aspoň dvakrát do roka. Mne je to, mimochodom, jedno, tu neexistuje čas.

– Chceš dakomu niečo odkázať?

– Nie, ďakujem, je to od teba pekné, že si prišiel.

– To hovoríš každému svojmu milencovi?

– Áno, každému.

Romy mi predstavil na začiatku sedemdesiatych rokov jeden taliansky priateľ. Ak sa dobre pamätám, približne vtedy alebo o niečo neskôr Romy nakrúcala v Paríži **Pekelnú trojku** s Michelom Piccolim ako partnerom.

V tom čase som chcel nakrútiť film o Rose Luxemburgovej a myslím som, že Romy by mohla výborne stvárniť túto postavu ako protikladný typ. Každý, kto videl Luxemburgovú na fotografii, to pokladal za absurdný nápad, ja som však usúdzoval, že Romy je geniálna herečka a dokáže zahrať všetko. Zamilovali sme sa do seba. Náš vzťah netrval dlho, no strávili sme vedno veľa dní a nocí. Pisali sme spolu a takmer sa mi podarilo z rozhyčkanej Rakúšanky vykreslať revolucionárku.

– Prečo tu neostaneš? – spýtovala sa ma často a vtedy ma vždy pobozkala.

– Počula si o Anteoní?

– A to je kto?

– Postava z gréckej mytológie. Keď mu ubúdalo sil, dotkol sa zeme, aby ich znovu nadobudol. Pre mňa je takouto zemou Maďarsko.

– Si romantik.

– To určite, Maďari sú väčšinou takí. Rakúšania menej.

– Narážaš na mňa?

– Nie na teba. Ty si Romy – antik...

Mala úžasné telo. Tešili sme sa jeden z druhého. Romy plakala a vzápätí sa smiala. Keď sme sa milovali, známe pohyby nás viedli ako bujaré kone do smädnych údolí lona...

Koniec

Preklad: Gizela Miháliková

Poznámka redakcie:

Kniha **Milenky Miklósa Jancsóa** (Jancsó Miklós szeretői. Szabad-tér-kiadó, 1988) vznikla na základe dlhých rozhovorov, z ktorých autor a upravovateľ Gyula Hernádi vybral najzaujímavejšie príbehy z intímneho života tejto bezpochyby originálnej, ale i rozporuplnej osobnosti svetovej filmovej réžie. Snažili sme sa vám v jedenásťoch pokračovaniach priblížiť niektoré pasáže z tejto unikátnej spovede, ktorá sa omedľuje objaví i na pulkoch našich kníhkupectiev.